

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

นางสาวสุดารัตน์ เกื้อทวีกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2552

**The Factors Affecting Educational Management of
Child Development Centers under Sub-District
Administration Organizations in Tak Province**

Miss Sudarat Kueathaweekul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies

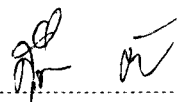
Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในจังหวัดตาก
ชื่อและนามสกุล นางสาวสุภารัตน์ เกื้อทวีกุล
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ เรืองมกล

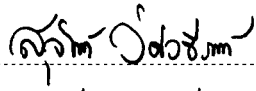
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.บุญลือ ทองอยู่)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ เรืองมกล)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 6 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหาร

ส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ผู้วิจัย นางสาวสุภารัตน์ เกื้อทวีกุล ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา(1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ดร.ไพฑูรย์ เรืองกมล ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 190 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำนวน 173 ศูนย์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากพบว่าด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก เรียงตามลำดับดังนี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก ปัจจัยด้านสถานศึกษา และด้านชุมชน

คำสำคัญ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล

Thesis title: The Factors Affecting Educational Management of Child Development Centers under Sub-District Administrative Organization in Tak Province

Researcher: Miss Sudarat Kueathaweekul; **Degree :** Master of Education (Educational Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr. Suttiwan Tuntirojanavong, Associate Professor; (2) Dr. Paitoon Ruengkamol, Assistant Professor;

Academic year : 2009

Abstract

The purposes of this research were to (1) study educational management of child development center under sub-district administrative organization in Tak province; and (2) study the factors affecting educational management of child development center under sub-district administrative organization in Tak province.

The research sample consisted of 190 child caretakers from 173 child development center under sub-district administrative organization in Tak province, obtained by stratified random sampling. The employed research instrument was a questionnaire, developed by the researcher, with .98 reliability coefficient. Statistics employed for data were the frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

Research findings were as follows:

1. The educational management of child development center under sub-district administrative organization in Tak province was found that the aesthetics and habit characteristics, art, music, movement aspect received the highest rating, while the virtues, ethics and desirable values aspect received the lowest rating.

2. The factors affecting educational management of child development center under sub-district administrative organization in Tak province were the following: child caretaker factor, educational center factor, and community factor.

Keywords : Child development center, Educational management, Sub-district administrative organization

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติจินาวงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ เรืองกมล อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.บุญลือ ทองอยู่ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดการวิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายวันชัย สनปี นางอุบลรัตน์ บุญลือ นางกันยารัตน์ บุญมาลีรัตน์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอกเขต 2 นายศักดิ์ดั้นัย พฤกษ์เจริญ ผู้อำนวยการ สถานศึกษา โรงเรียนป่าไม้อุทิศ 4 และนางอรทัย เกิดแสง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียน รวมไทยพัฒนา 4 ที่กรุณาตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งนักวิชาการศึกษา ผู้ดูแลเด็ก ที่กรุณา ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูล

หวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องต่อไป

สุดารัตน์ เกื้อทวีกุล

พฤศจิกายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	10
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา.....	28
การจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบล.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
การสร้างเครื่องมือวิจัย.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	78
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	80
ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา.....	86
ตอนที่ 4 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์.....	92
ตอนที่ 5 คำสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ.....	93
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
สรุปผลการวิจัย.....	96
อภิปรายผล.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	103
บรรณานุกรม.....	107
ภาคผนวก.....	115
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม).....	116
ข แบบสอบถาม.....	118
ค ค่าความเที่ยง.....	129
ง ผลการวิเคราะห์.....	136
ประวัติผู้วิจัย.....	152

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามองค์การบริหารส่วนตำบล.....	74
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประสบการณ์ในการดูแลเด็ก.....	78
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำแนกเป็น รายด้าน และรวมทุกด้าน.....	80
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์.....	81
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้าน ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร.....	82
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้าน สุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี.....	83
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้าน สุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว.....	84
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน.....	85
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ปัจจัยด้านสถานศึกษา.....	86
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ปัจจัยด้านผู้บริหาร.....	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ปัจจัยด้านผู้บริหาร	88
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลใน จังหวัดตาก ปัจจัยด้านชุมชน	89
ตารางที่ 4.12 ค่าประสิทธิผลสัมพันธแบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก	90
ตารางที่ 4.13 ลำดับขั้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของตัวพยากรณ์ที่ดี	91
ตารางที่ 4.14 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ (b , β) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ (SE_b) และค่าคงที่ (a) โดยวิธีการวิเคราะห์แบบ Stepwise	92

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	16
ภาพที่ 2.2 การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	18
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	18
ภาพที่ 2.4 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542	63

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ การจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการวางรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ โดยเฉพาะเด็กเล็กอายุระหว่าง 3 – 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงปฐมวัย เป็นช่วงแรกเริ่มของชีวิตที่มีความสำคัญมาก หากเด็กในวัยนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้วก็จะเจริญเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2542 : 1) ดังนั้นครูผู้สอนหรือผู้ดูแลเด็กจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็กในวัยนี้ การพัฒนาเด็กจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงวัยก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา นั่นคือจะต้องพัฒนาตั้งแต่ 0 – 6 ปี ทั้งนี้เนื่องจากเด็กในวัย 0 – 2 ปี เป็นช่วงที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน จึงควรได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพ ตลอดจนคุณลักษณะนิสัยพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวของเด็กจะต่อเนื่องมาจนถึงวัยก่อนเข้าเรียนคือ ช่วงอายุ 3 – 6 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มออกจากบ้านไปสู่สถานศึกษา การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงเป็นการจัดการศึกษาในระยะเริ่มต้นของชีวิต เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้เด็กได้รับการเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กทุกคนจึงควรได้รับการเลี้ยงดูส่งเสริมการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามวัย เพื่อให้เป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก (รูปทอง ศรีทองท้วม 2540 : 20 – 21) และการจะพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยระบบการจัดการศึกษาที่ดี และมีประสิทธิภาพในทุกๆระดับ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ทั้งนี้เพราะเป็นวัยเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้ เป็นวัยที่มีพัฒนาการในทุกด้านอย่างรวดเร็ว ซึ่งนักจิตวิทยา และนักการศึกษาให้การยอมรับว่า เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการเจริญเติบโต

ทางสมองถึงร้อยละ 80 ของสมองผู้ใหญ่ หากเด็กในวัยนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะเป็นการเตรียมบุคคลให้เข้าสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้เท่าทันโลก (วิจิตร ศรีสะอ้าน 2538 : 59)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของชาติ มาตรา 16 (9) และมาตรา 17 (6) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใด ก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพและได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของแต่ละพื้นที่นั้น มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการจัดการศึกษาดังกล่าว และชาติรี น้อยหอม (2550 : 78-81) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน และอาคาร สถานที่ที่มีปัญหามากที่สุดทั้งในเรื่องของการประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การรับรู้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวและแจ้งผลพัฒนาการของเด็กแก่ผู้ปกครอง ตลอดจนกรณีอาคารที่ไม่มั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย การจัดห้องเรียนและห้องอื่น ๆ ที่ไม่เป็นที่สัดส่วน สำหรับด้านบุคลากร หลักสูตร และการจัดกิจกรรมมีปัญหาในระดับปานกลาง

จังหวัดตาก มีองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 51 แห่ง ซึ่งมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด จำนวน 173 ศูนย์ (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตาก : 10 มิถุนายน 2551) จากผลการประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ขั้นพื้นฐาน) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ในปีการศึกษา 2550 พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ผ่านการประเมินมาตรฐานเพียง 27 ศูนย์ จากที่มีอยู่ทั้งหมด 173 ศูนย์ (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตาก : 13 พฤษภาคม 2551) ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ผ่านการประเมินนั้นเกิดจากสาเหตุใดยังไม่มีการศึกษารายละเอียดที่ส่งผลกระทบต่อในแต่ละด้านอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมุ่งเน้นศึกษาสภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำผลการศึกษาวិจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ ให้บรรลุเป้าหมาย และสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยศึกษาเอกสารและผลงานวิจัย ดังนี้

3.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

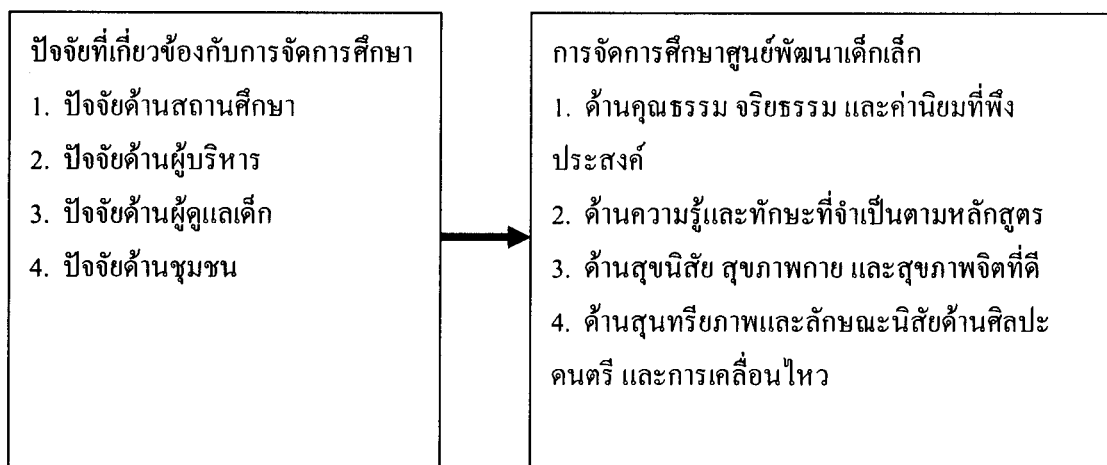
ผู้วิจัยกำหนดกรอบโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของนักวิจัย ได้แก่ นงลักษณ์ ทองบางหรง (2549) สมจิต อุดม (2547) ดวงสมร กลิ่นเจริญ (2545) จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ปัจจัย แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสถานศึกษา
2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร
3. ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก
4. ปัจจัยด้านชุมชน

3.2 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะตามวัยตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ใช้กรอบแนวคิดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดได้แก่

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
2. ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
3. ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

4. ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
 ดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

4. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยด้านสถานศึกษา ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และชุมชน ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

5.1 ศึกษาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากตามมาตรฐานด้านผู้เรียน (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

5.2 ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา 4 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก และปัจจัยด้านชุมชน

5.3 ประชากร ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 377 คน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำนวน 173 ศูนย์ ระยะเวลาการวิจัย ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552

5.4 ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

5.4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา 4 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก และปัจจัยด้านชุมชน

5.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำแนกเป็นด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และด้านสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ของมาตรฐานการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ขั้นพื้นฐาน) ดังนี้

6.1.1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง ผู้เรียนมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประหยัด ใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า และมีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม

6.1.2 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัย มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ และมีความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

6.1.3 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี หมายถึง ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเองและผู้อื่น มีน้ำหนักร่างกายสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ผู้ดูแลเด็ก และผู้อื่น

6.1.4 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว หมายถึง ผู้เรียนสนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรีและการเคลื่อนไหว สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย

6.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หมายถึง มูลเหตุ สาเหตุ หรือสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพล หรือมีผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก และปัจจัยด้านชุมชน

6.2.1 ปัจจัยด้านสถานศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางให้สถานศึกษาให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กนักเรียน ได้แก่ ทรัพยากรทางการศึกษา สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

1) **ทรัพยากรทางการศึกษา** หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางที่สถานศึกษาจัดหามาได้ทั้งที่เป็นตัวเงินและทรัพย์สินอื่น ไม่ว่าจะเป็นสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงตัวบุคคลที่ร่วมให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กนักเรียน

2) **สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา** หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียน อาคาร สถานที่ และบริเวณโรงเรียนที่ใช้เป็นที่จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน

6.2.2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร หมายถึง ความมีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม และมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีพฤติกรรมผู้นำเป็นที่ยอมรับ

1) **วิสัยทัศน์** หมายถึง คุณลักษณะที่สามารถกำหนดเป้าหมาย และภาพที่อยากให้เป็นในอนาคต โดยกำหนดแผนงานที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถเปลี่ยนสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่ภาพที่ต้องการในอนาคตที่ดีกว่าเดิม ภายในระยะเวลาที่กำหนด

2) **คุณธรรมของผู้บริหาร** หมายถึง การมีหลักแห่งความประพฤติของผู้บริหาร ได้แก่ ความรอบคอบ ความกล้าหาญ การรู้จักประมาณตน ความยุติธรรม ซื่อสัตย์ มีความรัก เมตตา กรุณา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน

3) **มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร** หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์กรให้มาทำกิจกรรมร่วมกันอย่างเต็มใจ โดยผู้บริหารมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีจิตสาธารณะที่เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น สามารถจูงใจให้ทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

4) **พฤติกรรมของผู้บริหาร** หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และประเมินผลเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ

6.2.3 ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 6 ด้านของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ด้านการดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก ด้านการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก ด้านการประเมินพัฒนาการของเด็ก ด้านการประสานงาน และบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

1) บทบาทหน้าที่ 6 ด้านของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่

(1) การปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ลักษณะของงานที่ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการตามวัย ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 5 ด้านหลัก ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้กับเด็ก การดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยเด็ก การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก การประเมินพัฒนาการของเด็ก และการประสานงาน

(2) ด้านการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เป็นการปฏิบัติงานในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

(3) ด้านการดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก เป็นการปฏิบัติงานในด้านการจัดบริการอาหารเสริมนม อาหารกลางวัน การพักผ่อน การดูแลความสะอาดของร่างกาย เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

(4) ด้านการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก เป็นการปฏิบัติงานในการช่วยปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก เช่น การสอนเรื่องมารยาท การสอนเรื่องทักษะทางสังคม และการสอนเรื่องคุณธรรม เป็นต้น เพื่อการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

(5) ด้านการประเมินพัฒนาการของเด็ก เป็นการปฏิบัติงานในด้านการประเมินพัฒนาการของเด็ก เช่น การวัดส่วนสูง การชั่งน้ำหนัก การทดสอบการใช้ภาษาของเด็ก การทดสอบการใช้สายตาและการใช้นิ้วมือของเด็ก เป็นต้น เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในแต่ละคน ได้อย่างถูกต้อง

(6) ด้านการประสานงาน เป็นการปฏิบัติงานในด้านการประสานงานระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน ผู้ปกครองเด็ก และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) บุคลิกลักษณะของผู้ดูแลเด็ก หมายถึง การมีบุคลิกภาพทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ และมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

6.2.4 ปัจจัยด้านชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน และท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านการบริหารและการจัดการ และด้านวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1) **มีส่วนร่วมในด้านการบริหารและการจัดการ** ได้แก่ การที่ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีโอกาสเข้ามาให้คำปรึกษาในรูปของคณะกรรมการ เป็นต้นว่า เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน คณะกรรมการดำเนินงานวางแผนนโยบาย และเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการจัดหางบประมาณ เพื่อช่วยเหลือสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

2) **มีส่วนร่วมในด้านวิชาการ** ได้แก่ การที่ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน การเป็นวิทยากร การเป็นผู้ช่วยสอน เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ และร่วมประเมินผลดำเนินการและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึงสถานที่อยู่ดูแลและให้การศึกษาคเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล

6.4 องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ซึ่งประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 51 แห่ง ของจังหวัดตากที่มีการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล นำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7.2 ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

7.3 ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปประเด็นเนื้อหาได้ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 1.1 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
  - 1.2 ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 1.3 การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 1.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
  - 1.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์
    - 1.5.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์
    - 1.5.2 คุณลักษณะตามวัย
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
  - 2.1 ความหมายของปัจจัย
  - 2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
  - 2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
    - 2.3.1 ปัจจัยด้านสถานศึกษา
    - 2.3.2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร
    - 2.3.3 ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก
    - 2.3.4 ปัจจัยด้านชุมชน
3. การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 3.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 3.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 3.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 3.4 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการศึกษา
  - 3.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 3.6 ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา

3.7 องค์การบริหารส่วนตำบลกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

เด็กอายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ควรได้รับการศึกษาปฐมวัย เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกดัดสนใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย ทิตรีเริ่มสร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้น ยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่จะช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2547 : ความนำ)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547 : 5-7) ได้ให้หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 6 ข้อ ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ทำให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่คุณดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุง ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลายหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่า ได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนงานที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงานสามารถบอกได้ว่า เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่แลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้มิได้หมายความว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 1-2) ได้ให้หลักของการจัดการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. หลักการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม โดยเริ่มจากการพัฒนาด้านร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ กระตุ้นให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ พัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ให้เป็นผู้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ร่าเริงแจ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ พัฒนาด้านสังคมโดยให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์บนวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพครอบครัว บริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

2. หลักการจัดประสบการณ์ที่ชี้เด็กเป็นสำคัญ โดยจัดการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ และเกิดพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล

3. หลักการสร้างเสริมความเป็นไทย โดยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นคนไทย ความเป็นชาติไทยที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม เคารพนับถือและกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา มีชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความรัก และภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศไทย

4. หลักความร่วมมือ โดยครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาพื้นฐานต่อไป

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องสอดคล้องกับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป. : 7-8) เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพตนเองตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล และเต็มศักยภาพดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท

2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย
  3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
  4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
  5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก
- สรุปได้ว่าหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาที่คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน โดยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน โดยถือว่าการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก นอกจากนี้สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ล้วนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

1.2 ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประพันธ์ ทองสีด้า (2546 : 8-9) ได้ให้ความหมายของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า หมายถึง สถานที่เลี้ยงดูเด็กอายุตั้งแต่ 3 – 6 ปี ให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมตามวัยเป็นการเตรียมความพร้อม และจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล โดยมีคณะกรรมการพัฒนาเด็กเป็นผู้บริหาร และดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาตำบล กรมการพัฒนาชุมชน และได้จำแนกขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กออกเป็น 3 ขนาด ตามจำนวนผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

- ศูนย์พัฒนาเด็กขนาดเล็ก มีจำนวนผู้ดูแลเด็ก 1 – 2 คน (เด็กนักเรียน 1-40 คน)
- ศูนย์พัฒนาเด็กขนาดกลาง มีจำนวนผู้ดูแลเด็ก 3 – 4 คน (เด็กนักเรียน 41-80 คน)
- ศูนย์พัฒนาเด็กขนาดใหญ่ มีจำนวนผู้ดูแลเด็ก ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป (เด็กนักเรียน 81 คน ขึ้นไป)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป. : 1) ได้ให้ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษาเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการ ต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด กรมการศาสนา (ปัจจุบันเป็นของกรมการศาสนา) ศูนย์พัฒนา

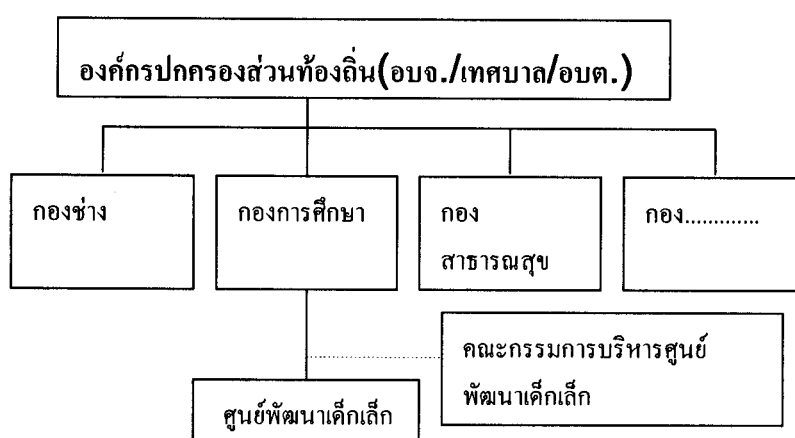

เด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ

ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ

1.3 การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อมความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัย หรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนผู้ปกครองได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพจึงกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาขอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาหรือพนักงานจ้างที่มีคุณสมบัติเพื่อแต่งตั้งเป็นหัวหน้าศูนย์และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีหัวหน้าศูนย์รับผิดชอบการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3.1 รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้องประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือนักวิชาการศึกษา ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหาร โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีนายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย เป็นประธาน ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดที่รับถ่ายโอนจากกรมการศาสนาให้เจ้าอาวาสหรือผู้ที่ เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นประธาน

3) การบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

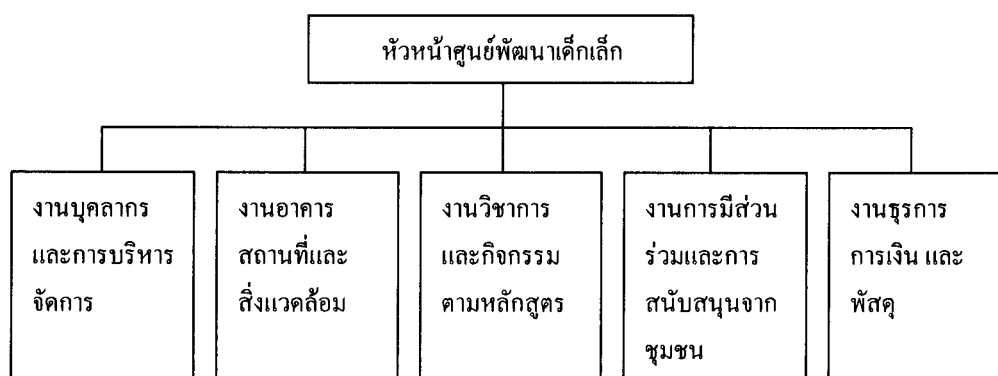
4) คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ประเมินผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ในด้านความรู้ ความสามารถ ให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเสนอผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบการพิจารณาคัดเลือกต่อไป

1.3.2 แนวทางการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงานสายการบังคับบัญชาและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องบริหารและจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยจะต้องจัดให้มีการประเมินตนเองทุกปี เพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้การดูแล และพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน ควรพิจารณาจัดแบ่งงานที่จะต้องปฏิบัติในการบริหารและจัดการศูนย์ฯ ให้ครอบคลุมลักษณะงาน ต่อไปนี้

1. งานบุคลากรและการบริหารจัดการ
2. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
3. งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
4. งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน
5. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ

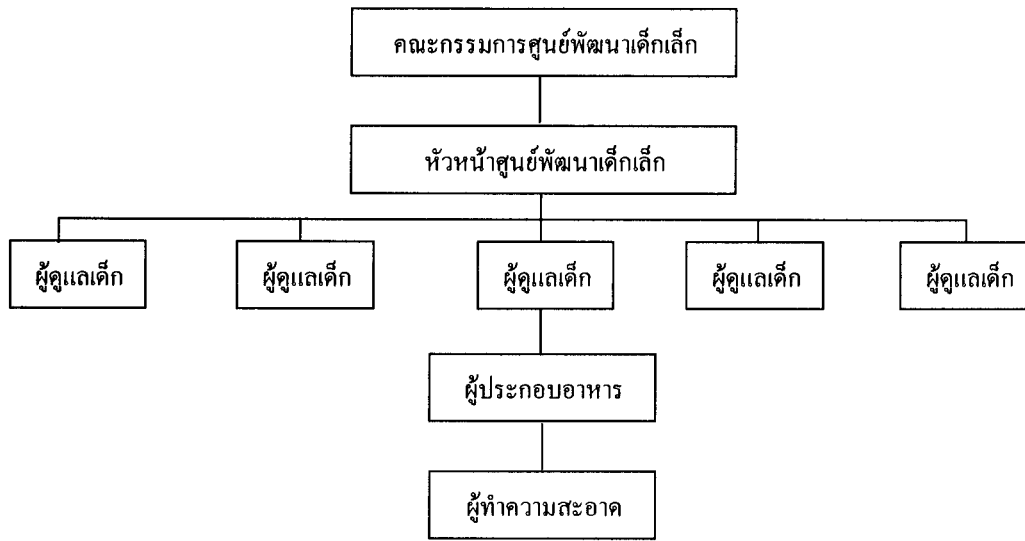
ดั่งภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ทั้งนี้ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบงานดังกล่าวโดยแบ่งและมอบหมายงานตามความถนัด ความสามารถ และลักษณะของงานที่ต้องดำเนินการทั้ง 5 งาน อย่างไรก็ตาม ในการจัดแบ่งงานดังกล่าวควรคำนึงถึงความพร้อม และศักยภาพของแต่ละศูนย์ฯ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กอาจรวมลักษณะงานวิชาการและงานกิจการนักเรียนเป็นงานกลุ่มเดียวกัน และหรือรวมลักษณะงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม กับงานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นกลุ่มงานเดียวกัน เป็นต้น

ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงสร้างการบริหารงาน ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาไปพร้อม ๆ กัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็ก ซึ่งหลักสูตรมีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547)

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
  2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม วัฒนธรรมไทย
  3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
  4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
  5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก
- วัฒนา ชันทะชา (2543 : 20) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กหรือกิจกรรม จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดได้เด็กในแต่ละวัน อาจจะใช้ชื่อเรียกแตกต่างกันไป แต่ทั้งนี้ ประสบการณ์ที่จัดจะต้อง

ครอบคลุม และควรให้ยืดหยุ่นตามเนื้อหาที่เด็กสนใจ หรือครูมีส่วนริเริ่มกำหนดให้ กิจกรรมที่ควรเสนอแนะและจัดเป็นประจำทุกวันดังนี้

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระ ตามมุมการเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่าง ๆ เหล่านี้ เด็กมีโอกาสเลือกได้ อย่างเสรี ตามความสนใจและความต้องการของเด็กทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ หรือวิธีการอื่นให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์ และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษปึกหมุด ฯลฯ

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงาน และอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิด เช่น อภิปราย สาธิต เล่านิทาน ศึกษาเอกสารที่ ฯลฯ

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสไปนอกห้องเรียน เพื่อออกกำลังกายอย่างอิสระ และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ครูควรจัดให้เด็กเล่น เช่น การเล่นเครื่องสนาม เช่น ซิงช้า ม้าไม้ การเล่นทราย การเล่นน้ำ เป็นต้น

6. กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นกิจกรรมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์ กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สี จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็ก 3-6 ปี เช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ ฯลฯ

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี จัดการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของ กิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ม.ป.ป. : 23)

1. หลักการจัดประสบการณ์

- 1) จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง
- 2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- 3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
- 4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 5) ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

- 1) จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 2) จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น ตั้งคำถาม ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
- 3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
- 4) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- 5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้อาณาเขตล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน
- 6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก
- 7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 8) จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

9) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10) จัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

1.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.5.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่ดีของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดในมาตรฐานการศึกษาชาติ คือ คุณธรรมและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยคนไทยต้องมีการดำเนินชีวิต โดยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต เพื่อให้การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านผู้เรียนไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มปป. : 82-105)

1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

1) มีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น

โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนจัดเก็บข้าวของ เครื่องใช้ หรือของเล่นเข้าที่
- ผู้เรียนรู้จักเข้าแถวหรือรอคอยลำดับก่อนหลัง
- ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียน

2) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียน ไม่รังแกเพื่อน สัตว์ และไม่ทำลายต้นไม้
- ผู้เรียนรู้จักแบ่งปันของเล่นหรือสิ่งของแก่เพื่อน
- ผู้เรียนรู้จักให้ความช่วยเหลือผู้อื่น อย่างเหมาะสมตามวัย

3) ประหยัด ใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนรับประทานอาหารและเครื่องดื่มไม่เหลือทิ้ง
- ผู้เรียน ไม่ทิ้งขว้างหรือทำลายสิ่งของเครื่องใช้
- ผู้เรียนรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ น้ำ ไฟ อย่างประหยัด และปลอดภัย
- ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเงินและการออม

4) มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนมีมารยาทในการพูดหรือการฟัง

- ผู้เรียนมีมารยาทในการไหว้หรือการแสดงความเคารพผู้ใหญ่อย่าง

เหมาะสม

- ผู้เรียนมีมารยาทในการรับประทานอาหาร
2. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้

- 1) มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหว และเล่นเครื่อง

เล่นสนาม

- ผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างคล่องแคล่ว และประสาน

สัมพันธ์กันในการเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การเขียนภาพ ระบายสี การปั้น และการปฏิบัติกิจวัตร
ประจำวัน

- 2) มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนสังเกตและจำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

- ผู้เรียนบอกหรือแสดงความรู้สึกที่ได้รับจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

- 3) มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัย โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนบอกเรื่องราว ความรู้สึก และความต้องการของตนเองได้

- ผู้เรียนกล้าพูดกล้าแสดงออกได้เหมาะสมตามวัย และสถานการณ์ได้

- 4) มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนบอกสภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้

- ผู้เรียนบอกสภาพภายนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้

- 5) มีความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องของตนเองและครอบครัว

- ผู้เรียนรู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องและสถานที่รอบตัว

- ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

3. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1) มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเอง และผู้อื่น โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนมีพฤติกรรมและอนามัยที่ดี เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร

อาหาร ล้างมือหลังการใช้ห้องส้วม

- ผู้เรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์
- ผู้เรียนรู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น

2) มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย

กระทรวงสาธารณสุข

- ผู้เรียนมีสุขภาพดี เช่น สุขภาพการได้ยิน สายตา และสุขภาพฟัน
- ผู้เรียนมีพัฒนาการร่างกายตามวัยหรือมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

3) มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนมีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
- ผู้เรียนแสดงความชื่นชมความสามารถผู้อื่น
- ผู้เรียนรู้จักวิธีปฏิบัติต่อตนเอง และผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามวัย

4) ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ผู้ดูแลเด็ก และผู้อื่น โดย

ปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

ตามวัย

- ผู้เรียนมีความสุขในการเล่น และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

4. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ตัวบ่งชี้

1) สนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนสนใจธรรมชาติ และสิ่งสวยงามต่าง ๆ
- ผู้เรียนสนใจ และมีความสุขในการทำงานศิลปะ

2) สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรีและการเคลื่อนไหว โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนสนใจ และมีความสุขกับเพลงและดนตรี
- ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ตามเพลงและจังหวะ

3) สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย โดยปฏิบัติดังนี้

- ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรม เกมการละเล่น และการออกกำลังกาย

- ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อตกลงได้ตามวัย
- ผู้เรียนสร้างสรรค์กิจกรรมการเล่นใหม่ๆ ได้ตามวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 3-11) ได้กำหนด
มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยด้านคุณภาพเด็กไว้ดังนี้

1. เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้
  - 1) มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน
  - 2) มีความซื่อสัตย์ สุจริต
  - 3) มีความกตัญญูกตเวที
  - 4) มีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
  - 5) ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
  - 6) มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย
2. เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้
  - 1) รับรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่เกิดการเปลี่ยนแปลง
สิ่งแวดล้อม
  - 2) เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรมหรือโครงการอนุรักษ์และพัฒนา
สิ่งแวดล้อม
3. เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดี
ต่ออาชีพสุจริต
ตัวบ่งชี้
  - 1) สนใจและกระตือรือร้นในการทำงาน
  - 2) ทำงานจนสำเร็จและภูมิใจในผลงาน
  - 3) เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
  - 4) มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต
4. เด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์
ตัวบ่งชี้
  - 1) มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้
  - 2) แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
  - 3) มีจินตนาการ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5. เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น

ตัวบ่งชี้

- 1) มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก
- 2) มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 3) มีทักษะในการสื่อสาร
- 4) มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ
- 5) มีทักษะในเรื่องมิติสัมพันธ์
- 6) มีทักษะในเรื่องคำนวณ ปริมาณ น้ำหนัก และการกะประมาณ
- 7) เชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ

6. เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน และพัฒนาตนเอง

ตัวบ่งชี้

- 1) รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล และมีความสนใจใฝ่รู้
- 2) มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว และสนุกกับการ

เรียนรู้

7. เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

- 1) รักการออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพ และช่วยเหลือตนเองได้
- 2) มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
- 3) เห็นโทษของสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา
- 4) มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
- 5) ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

8. เด็กมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้

- 1) มีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ
- 2) มีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรี
- 3) มีความสนใจและร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหว

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็ก 3-5 ปี กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข

4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย

กำลังกาย

6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

10. มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ของมาตรฐานการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ขั้นพื้นฐาน) ได้แก่

1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง ผู้เรียนมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประหยัด ใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า และมีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม

2. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัย มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ และมีความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

3. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี หมายถึง ผู้เรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเองและผู้อื่น มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ผู้ดูแลเด็ก และผู้อื่น

4. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว หมายถึง ผู้เรียนสนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรี และการเคลื่อนไหว สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย

1.5.2 คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากขึ้นแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ หรือช่วยเหลือเด็กได้ทันทั่วทั้ง ในกรณีที่พัฒนาการของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่อง และรีบแก้ไข โดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ

ดังนั้นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ มีคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย

- อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้ เดินขึ้นบันไดสลับท้ำได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น

- อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสองเดินขึ้น-ลงบันไดสลับท้ำได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น

- อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง ขึ้น-ลงบันไดสลับท้ำได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตีกระดุม ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ

- อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับคำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

- อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ชอบทำทนายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

- อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ชัดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เป็นต้น

3. พัฒนาการด้านสังคม

- อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้ รู้จักรอคอย เป็นต้น

- อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน - หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้ เป็นต้น

- อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา

- อายุ 3 ปี ได้แก่ สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกัน และต่างกัน ได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้ สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่าง ๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ เป็นต้น

- อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำแนะนำ สนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” เป็นต้น

- อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ - สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ - เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20 เป็นต้น

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

2.1 ความหมายของปัจจัย

ในการดำเนินกิจการใด ๆ จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมในการทำงาน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย คำว่า ปัจจัยในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 686) อธิบายว่า ปัจจัยหมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล หนทาง เช่น การศึกษาเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้ความสามารถ องค์ประกอบ ส่วนประกอบ เช่น ปัจจัยในการผลิต

วิน เชื้อโพธิ์หัก (2537 : 1-2) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. คน (Man) เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานเป็นไปอย่างไรก็ได้ ทำให้งานสำเร็จ เรียบร้อย สำเร็จรวดเร็วหรือล่าช้า สำเร็จแต่ไม่เรียบร้อย ผลของงานขึ้นอยู่กับคน และพฤติกรรมของคน คนที่มีพฤติกรรมในการทำงานดียอมทำให้งานสำเร็จด้วยดี

2. วัสดุ (Material) ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำงาน หากขาดวัสดุที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงาน งานนั้นก็สำเร็จไม่ได้

3. เงิน (Money) เงินเป็นสิ่งจำเป็นในการทำงาน เพราะต้องใช้เงินซื้อวัสดุต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ ใช้เงินเป็นค่าแรงงาน เพื่อตอบแทนการทำงาน แม้เงินจะไม่ใช่อะไรที่ใช้ในการทำงานโดยตรง แต่เงินเป็นสิ่งที่ใช้แลกเปลี่ยนกับสิ่งอื่น ๆ ที่ขาดหายไป

4. การจัดการ (Management) เป็นการวางแผน และดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ การจัดการที่ดีขึ้นอยู่กับคนจัดการ ซึ่งมักเรียกว่าผู้จัดการหรือผู้บริหาร ผู้จัดการที่ดี จะต้องเป็นนักพัฒนาที่รู้จักหาวิธีการต่าง ๆ มาเร้าใจผู้ร่วมงานหรือพนักงาน ให้ทำงานด้วยความเต็มใจ สนุกสนานเพลิดเพลินอยู่กับการทำงาน

5. การตลาด (Market) ได้แก่ การนำเอาผลการทำงานออกไปให้บริการแก่สังคม เริ่มตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ผลงาน ประโยชน์ของผลงาน และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น

วิจิตร ศรีสอาน (2534 : 42-43) กล่าวถึงทรัพยากรพื้นฐานในการบริหารว่ามีแนวคิดที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย แนวคิดที่ 1 เรียกว่า “4 M’s” ได้แก่ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) แนวคิดที่ 2 เรียกว่า “3 M’s” ได้แก่ คน (Men) เงิน (Money) และการจัดการ (Management) โดยมีความคิดว่าเมื่อมีเงินก็สามารถซื้อหาวัสดุ (Materials) ได้ และแนวคิดที่ 3 เรียกว่า “6 M’s” ได้แก่ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) และเครื่องจักรกล (Machine) โดยวิจิตร ศรีสอาน ได้เสนอความคิดเห็นว่า “ในทางการ

บริหารการศึกษาถือว่า 4 M's เป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การบริหาร การศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพ และมีปริมาณเพียงพอ ต้อง ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตามความต้องการของโครงการ และจะต้องมีระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ”

เบนเดอร์ (Bender) ได้แบ่งทรัพยากรเพื่อการดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐศาสตร์ ออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ (Bender, 1983 : 6-7)

1. ทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกระดับ
2. ทรัพยากรกายภาพ ได้แก่ ที่ดิน เครื่องอำนวยความสะดวก เครื่องมือ วัสดุและ หรือพลังงาน

3. ทรัพยากรการเงิน ได้แก่ เงิน และสิ่งอื่น ๆ ที่สามารถใช้แทนเงินได้

4. ข้อสนเทศ ได้แก่ ข้อมูล ความรู้ ซอร์ฟแวร์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ดังนั้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หมายถึง มูลเหตุ สาเหตุ หรือสิ่งสำคัญที่มี อิทธิพล หรือผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ คนหรือบุคลากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ เงิน หรืองบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือเครื่องอำนวยความสะดวกที่ใช้ในดำเนินการศึกษา ระบบการ บริหารที่ดี

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีผู้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

นกร แก้วชื่น (2539 : 8-12) ได้สรุปปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียน โรงเรียนใน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดตากว่า ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ปัจจัยด้าน ต่าง ๆ ที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนใน โครงการขยายโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ได้แก่

1. ด้านการบริหาร โรงเรียน หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับผู้บริหาร โรงเรียนและสิ่งที สนับสนุนการบริหาร โรงเรียน ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียน การไปราชการของผู้บริหารโรงเรียน งบประมาณที่ได้รับ อัตราส่วนครูต่อนักเรียน จำนวนครั้งที่ จัดกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน

2. ด้านครูผู้สอน หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้สอน ประกอบด้วย การสอนตรงตาม วิชาเอก จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์ การปฏิบัติหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอน การได้รับการอบรม สัมมนาในรายวิชาที่สอน ประสบการณ์ในการสอน

3. ด้านนักเรียน หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเข้าศึกษา การเรียนพิเศษเพิ่มเติม ระยะทางการเดินทางมาเรียน

4. ด้านผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ปกครองนักเรียน ประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง จำนวนสมาชิกที่อยู่ในความอุปการะ สถานภาพบิดามารดาของนักเรียน สภาพการอยู่อาศัย

5. ด้านสภาพแวดล้อมชุมชน หมายถึง ข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ประกอบด้วย ที่ตั้งของโรงเรียน ความพร้อมของสาธารณูปโภค ภาษาพูดในท้องถิ่น

สมจิตร อุดม (2547 : 18-22) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้ ดังนี้

ปัจจัยในการบริหาร โรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบทางการบริหารการศึกษาในโรงเรียนเอกชนที่มีความสัมพันธ์กับภารกิจ หน้าที่ความรับผิดชอบ และโครงสร้างโรงเรียนเอกชน ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนเอกชน ได้ศึกษาใน 3 ปัจจัยได้แก่

1. ปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่เสริมสร้างและสนับสนุนให้การบริหารจัดการในโรงเรียนเอกชนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ลักษณะชีวสังคมของผู้บริหาร พฤติกรรมผู้นำ วิสัยทัศน์ผู้บริหาร และบรรยากาศโรงเรียน

2. ปัจจัยระดับครู หมายถึง องค์ประกอบที่ส่งเสริมความรู้ความสามารถของครู ให้แสดงบทบาทหน้าที่ในการสอนนักเรียนในโรงเรียน ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารงานในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคใต้ ประกอบด้วย ลักษณะชีวสังคมของครู คุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู

3. ปัจจัยระดับนักเรียน หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนซึ่งส่งเสริมบทบาทหน้าที่ พฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนงานในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคใต้ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียน เจตคติต่อการเรียนของนักเรียน และพฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน

นงลักษณ์ ทองบางหรง (2549 : 7-10) ได้สรุปถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาว่า ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านชุมชน

1. ปัจจัยด้านสถานศึกษา หมายถึง ทรัพยากรทางการศึกษา และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

1.1 ทักษะทางการศึกษา หมายถึง ปริมาณ คุณภาพของเอกสาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษา รวมทั้งงบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษา

1.2 สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย มีอาคารเรียน ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการที่เพียงพอ เหมาะสม และอยู่ในสภาพดี ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นภายในสถานศึกษาสำหรับการจัดการเรียนการสอน แล้วส่งผลต่อสถานศึกษา บุคลากรและนักเรียน

2. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะประจำตัวในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

2.1 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถวางแผน กำหนดแนวทาง และมองเห็นภาพการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในอนาคต โดยภาพนั้นต้องสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพของการศึกษา รวมถึงมีความเป็นไปได้ เพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ

2.2 พฤติกรรมผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาตามความรู้ความสามารถ บทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจ และการบริหารงานเกิดความสำเร็จ

3. ปัจจัยด้านครู หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในด้านการปฏิบัติงานตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครู

3.1 การปฏิบัติงานตามบทบาท หมายถึง ความรู้ความสามารถ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและการปฏิบัติตามข้อกำหนดของบทบาทนั้นได้อย่างดี

3.2 บุคลิกลักษณะของครู หมายถึง คุณลักษณะโดยรวมของครูที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของครูทางรูปร่าง ท่าทาง จิตใจ อารมณ์ ลักษณะนิสัย และสติปัญญา

4. ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

4.1 การมีส่วนร่วมด้านการบริหารและการจัดการ หมายถึง การที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และแผนงานของสถานศึกษา รวมถึงการให้ความร่วมมือให้การส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนานักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ

4.2 การมีส่วนร่วมด้านวิชาการ หมายถึง การที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สถานศึกษาได้จัดขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถ และเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา

เมธินี เจริญชัยวิธากุล (2547 : 6-7) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการจัดอนุบาลศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครอง โรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตหนองแขม กรุงเทพมหานครว่า ผู้ปกครองประสงค์ให้โรงเรียนอนุบาลจัดหรือดำเนินการในด้านของโรงเรียน การเรียนการสอน บุคลากร และบริหาร ตามที่ผู้ปกครองได้รับข้อมูลข่าวสารหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดอนุบาลศึกษา ประกอบด้วย

1. ความต้องการด้านสภาพของโรงเรียน คือความต้องการให้โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้สะอาด ปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องเล่นอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับเด็ก มีแสงสว่างเพียงพอ บรรยากาศอบอุ่น มีพื้นที่เพียงพอสำหรับเด็กทำงานและอยู่ร่วมกับเด็กคนอื่น ๆ มีการจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ

2. ความต้องการด้านการเรียนการสอน คือความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างของเด็ก

3. ความต้องการด้านบุคลากร คือ ความต้องการเกี่ยวกับบุคลากรในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวการจัดการประสบการณ์ แผนการจัดการประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การผลิตสื่อและการใช้สื่อ การจัดชั้นเรียน

4. ความต้องการด้านบริการ คือความต้องการเกี่ยวกับบริการของโรงเรียนอนุบาล ได้แก่ บริการด้านโภชนาการ บริการด้านสุขอนามัย บริการด้านความปลอดภัย บริการรถรับ-ส่งนักเรียน

ดวงสมร กลิ่นเจริญ (2545 : 7-9) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาว่า ประกอบด้วย ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู

1. ปัจจัยด้านโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียน และบรรยากาศของโรงเรียน

2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร หมายถึง ลักษณะชีวิตสังคมของผู้บริหาร ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย การบริหารการเปลี่ยนแปลง การเป็นผู้นำทางวิชาการ และการติดต่อสื่อสาร

3. ปัจจัยด้านครู หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะของครูด้านความพึงพอใจซึ่งความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ระดับความรู้สึที่ดี หรือทัศนคติโดยส่วนรวมที่ดีต่องานที่ครูทำ

สุมณฑา จุลชาติ (2546 : 80) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานครพบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านโรงเรียน คือสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร คือ พฤติกรรมที่ผู้บริหาร โรงเรียนแสดงออก ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน และพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์
3. ปัจจัยด้านครู คือ การทำงานตามบทบาทและบุคลิกลักษณะของครู ผลปรากฏว่า ทั้ง 3 ด้านสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ความสามารถของโรงเรียนในการปรับตัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามัคคี

สมาคมการอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพไว้ดังนี้ (Gordon & Williams – Browne, 1995)

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ในชั้นเรียนการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ควรส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความเข้าใจตนเอง และบุคคลรอบข้าง
2. หลักสูตร การเรียนการสอนควรส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงในชั้นเรียน โดยผ่านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสนใจ และประสบการณ์เดิมของเด็ก
3. การติดต่อสื่อสารกับพ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในชีวิตเด็ก โรงเรียนจึงควรส่งเสริมและกระตุ้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
4. บุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัยควรผ่านการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการศึกษาปฐมวัย ตลอดจนเป็นผู้ตระหนักในความต้องการของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพและความสามารถของบุคลากรถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินคุณภาพของสถานศึกษาปฐมวัย
5. การให้ความสำคัญกับโครงสร้างของระบบการบริหารบุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้เป็นหลักประกันว่า ความต้องการและความสนใจของเด็กตลอดจนถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่จะได้รับการตอบสนอง
6. การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริหารงาน การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพรวมถึงการติดต่อสื่อสารที่ดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเงิน ตลอดจนการให้ความเอาใจใส่ต่อความต้องการ และการทำงานของบุคลากรในการปกครอง
7. การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจวัตรประจำวันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่
8. การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยของเด็ก การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องคำนึงถึงการป้องกัน โรคภัย ไข้เจ็บและอุบัติเหตุอันอาจจะเกิดขึ้น รวมถึงการให้ความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับความปลอดภัย และการดูแลสุขภาพของตนเอง

9. โภชนาการที่ดี เนื่องจากเด็กจำเป็นต้องได้รับสารอาหารที่พอเพียง และมีคุณค่า รวมถึงมีสุขนิสัยในการรับประทานอาหารที่ดี

10. การประเมินผลที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง การประเมินผลเป็นการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย การประเมินผลควรมุ่งเน้นประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาในการตอบสนองความต้องการของเด็กและผู้ใหญ่

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (มปป. : 82-105) กล่าวว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานจะต้องปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ได้แก่ คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ รูปแบบการบริหาร

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ได้แก่ อาคารสถานที่และพื้นที่ใช้สอย สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร และมาตรการความปลอดภัย

3. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

4. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน ได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

Reid and Other (1988 : 24-29) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารงาน ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านโรงเรียน

ดังนั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หมายถึง มูลเหตุ สาเหตุ หรือสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพล หรือมีผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก และปัจจัยด้านชุมชน

1. ปัจจัยด้านสถานศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรทางการศึกษา สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ได้แก่ ความมีวิสัยทัศน์ คุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ตลอดจนมีพฤติกรรมผู้นำเป็นที่ยอมรับ

3. ปัจจัยด้านดูแลเด็ก ได้แก่ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่

4. ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน และท้องถิ่น ในการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านวิชาการ

2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3.1 ปัจจัยด้านสถานศึกษา

ปัจจัยด้านสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะประสบความสำเร็จได้ย่อมมาจากการบริหารงานที่เหมาะสม ซึ่งปัจจัยด้านสถานศึกษา ได้แก่

1. ทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา 2546 : 46) ซึ่งชัยอนันต์ สมุทรวณิชย์ (2541 : 4) ได้จำแนกทรัพยากรทางการศึกษาไว้ 2 ลักษณะ คือ ในความหมายที่แคบทรัพยากรทางการศึกษา คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) ที่นำไปใช้เพื่อจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในสังคม ส่วนใหญ่เป็นเงินงบประมาณ ส่วนความหมายที่กว้าง ทรัพยากรทางการศึกษา คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการในการแปรเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าให้บังเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในความหมายนี้ทรัพยากรทางการศึกษาจึงไม่จำเป็นอยู่เฉพาะเงินงบประมาณ แต่รวมถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการระดมสรรพกำลังในสังคมเข้ามาส่งเสริมเกื้อหนุนการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเงินหรืออุปกรณ์ แต่ยังรวมถึงทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการบริหารการศึกษา

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2531 : 245) กล่าวว่า ทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรสิ่งของทั้งปวง และคำว่าทรัพยากรหมายถึงเงินตรา สมบัติ เงิน ของมีค่า

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (มปป. : 82-105) กล่าวว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานจะต้องปฏิบัติดังนี้

- 1) จัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย
  - (1.1) ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - (1.2) ส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย
  - (2.1) จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน
  - (2.2) จัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
  - (2.3) จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว

(2.4) จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

(2.5) จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางที่สถานศึกษาจัดหามาได้ทั้งที่เป็นตัวเงินและทรัพย์สินอื่น ไม่ว่าจะ เป็นสื่อการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงตัวบุคคลที่ร่วมให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กนักเรียน

2. สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เป็นสิ่งที่เด็กจะต้องปฏิสัมพันธ์ด้วยตลอดเวลาที่อยู่ในสถานศึกษา โดยสิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ และมีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ (สุมณฑา จุลชาติ 2546 : 42) ซึ่งสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา หมายถึง อาคาร สถานที่ และบริเวณโรงเรียนที่ใช้เป็นที่จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน มีความสำคัญต่อนักเรียนและผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษามาก

สมศักดิ์ สันธุระเวช (2542 : 174-175) มีความคิดเห็นว่าสถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จในการมุ่งสู่คุณภาพการศึกษาได้นั้น จะต้องมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีบรรยากาศที่เป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงสิ่งแวดล้อมในการทำงานของผู้บริหาร ครู บุคลากร และที่สำคัญคือนักเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดคุณลักษณะต่อผู้เรียน ประกอบด้วยเกณฑ์ดังนี้

1) ห้องเรียนที่มีคุณภาพเปรียบเสมือนเรือนเพาะชำทางปัญญา เป็นแหล่งสร้างสรรค์ ทางปัญญา ไม่ใช่ทรงขัง หรือเรือนจำทางปัญญา ซึ่งการสร้างปัญญานั้น คือ การสร้างคนที่มีคุณภาพและช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2) ห้องเรียนที่มีคุณภาพ เมื่อเข้าไปเรียนแล้วจะเกิดปัญญา เกิดความคิด เรียนแล้วสามารถเข้าใจความเป็นคน เข้าใจโลก เข้าใจตนเอง มีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้

3) ห้องเรียนต้องสร้างปัญญาความคิดเชิงบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต จริงในความเป็นมนุษย์ ต้องกลมกลืนหัวใจผู้เรียนให้นี้ถึงส่วนรวม เสียสละ ทำประโยชน์กับชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4) ห้องเรียนที่มีคุณภาพต้องพัฒนาผู้เรียนให้รู้วิธีการเรียนรู้ รักการเรียนรู้ ต้องเน้นย้ำทักษะพื้นฐาน ทักษะระดับสูง และโครงสร้างทางความคิด ความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง การทำงานเป็นทีม ฯลฯ

5) ห้องเรียนที่มีคุณภาพต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องใช้รูปแบบ และยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้เรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547 : 97-103) ได้ให้หลักในการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาปฐมวैयाว่าการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของเด็ก เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดหมายในการพัฒนาเด็ก โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) ความสะอาด ความปลอดภัย
- 2) ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
- 3) ความสะดวกในการทำกิจกรรม
- 4) ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม สนามเด็กเล่น
- 5) ความเพียงพอ เหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น

6) บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่าง ๆ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน
หลักสำคัญในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมายของการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของเด็กเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข ซึ่งอาจจัดแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมดังนี้

- 1) พื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน
  - (1.1) ที่แสดงผลงานเด็ก อาจจัดเป็นแผ่นป้าย หรือที่แขวนผลงาน
  - (1.2) ที่เก็บแฟ้มผลงานเด็ก อาจจัดทำเป็นกล่อง หรือจัดใส่แฟ้ม
  - (1.3) ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก อาจทำเป็นช่องตามจำนวนเด็ก
  - (1.4) ที่เก็บเครื่องใช้ผู้สอน เช่น อุปกรณ์การสอน ของส่วนตัวผู้สอน
  - (1.5) ป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ
- 2) พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว ต้องกำหนดให้ชัดเจน ควรมีพื้นที่ที่เด็กสามารถจะทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมด้วยกันในกลุ่มเล็ก หรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ จากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

3) พื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่ใช้เสียงดังและเงียบออกจากกัน เช่น มุมบล็อกอยู่ห่างจากมุมหนังสือ มุมบทบาทสมมติอยู่ติดกับมุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์อยู่ในกลุ่มมุมศิลปะ ฯลฯ ที่สำคัญจะต้องมีของเล่น วัสดุอุปกรณ์ในมุมอย่างเพียงพอต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นในมุมอย่างเสรี มักถูกกำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้โอกาสเด็กได้เล่นอย่างเสรีประมาณวันละ 60 นาที การจัดมุมเล่นต่าง ๆ ผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(3.1) ในห้องเรียนควรมีมุมอย่างน้อย 3-5 มุม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของห้อง

(3.2) ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นตามมุมบ้าง ตามความสนใจของเด็ก

(3.3) ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในมุมเล่น เช่น เด็กเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ผู้สอนอาจจัดให้มีการเลี้ยงหนอน หรือมีผีเสื้อตัวไฟใส่กล่องไว้ให้เด็กดู ในมุมธรรมชาติศึกษาหรือมุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

(3.4) ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่น ทั้งนี้เพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้ อยากเข้าเล่น

(3.5) ควรเสริมสร้างนิสัยให้กับเด็ก โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าเมื่อเล่นเสร็จแล้วจะต้องเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าที่ให้เรียบร้อย

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดระวางความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

บริเวณสนามเด็กเล่น

สนามเด็กเล่นควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้นที่สำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อ รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทรายพร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอ และหมั่นดูแลเรื่องความสะอาดที่นั่งเล่นพักผ่อน จัดที่นั่งไว้ได้ต้น ไม่มีร่มเงา อาจใช้กิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ หรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นลานนิทรรศการให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง

บริเวณธรรมชาติ

ปลูกต้นไม้ ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว หากบริเวณสถานศึกษามีไม่มากนัก อาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป. : 15-19) ได้กำหนดมาตรฐาน ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยไว้ดังนี้

ด้านอาคารสถานที่

1) ที่ตั้ง สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือ สารพิษมลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมี มาตรการป้องกันภาวะอุบัติเหตุต่าง ๆ ตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

2) จำนวนชั้นของอาคาร ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุต่างๆ ที่อาจ เกิดขึ้นตามความเหมาะสม และความสูงของตัวห้อง ไม่ควรมีน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึง เพดาน

3) ทางเข้า-ออก และประตูหน้าต่าง ทางเข้า - ออกจากตัวอาคาร ต้องมีความ เหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใด ๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า - ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้น ควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

4) ประตู - หน้าต่าง ประตู - หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใ้ใช้งานได้ดี มีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ ประมาณ 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู - หน้าต่าง ไม่ควรมีสสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องทางลม และแสงสว่าง

5) พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การ รับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พัก ของเด็กป่วย โดยเฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม พัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่ หลากหลาย โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หรือย้ายเครื่องเรือน ตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่

ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ภายในอาคาร

- แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา เป็นต้น ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

- เสียง เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกินไป (ระหว่าง 60 – 80 เดซิเบล) อาคารควรจะต้องอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

- การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจก หรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม สำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

- สภาพพื้นที่ภายในอาคาร ต้องไม่ลื่น และไม่ชื้นแฉะ ควรเป็นพื้นไม้ หรือปูด้วยวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

2) ภายนอกอาคาร

- รั้ว ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า – ออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

- สภาพแวดล้อมและมลภาวะควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และ การจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

- พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่นๆ ได้ ก็ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่นๆที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยต้องให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

- ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่

น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานที่ปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

ด้านความปลอดภัย

1) มาตรการป้องกันความปลอดภัย

- ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร
  - ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร
  - ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนด จะต้องมีส่วนปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง
  - หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่ายหรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่มีเส้นไม้ หรือเหลี่ยมคม
  - จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก
  - ใช้วัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก
  - ไม่มีหลุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม
  - มีระบบการล็อคประตูในการเข้า - ออกนอกบริเวณอาคาร สำหรับเจ้าหน้าที่เปิด - ปิดได้ ควรมีการตั้งสัญญาณไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด - ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้
  - ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค และมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย
  - มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก
  - เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง
- 2) มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน
- มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

- มีการฝึกอบรมบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติเหตุ และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

- มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่างๆ เช่น สถานีตำรวจหน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงที กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลติดประจำไว้ในที่เปิดเผย

- มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กประจำไว้ กรณีอาจต้องพาเด็กไปพบแพทย์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียน อาคาร สถานที่ และบริเวณ โรงเรียนที่ใช้เป็นที่จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน

สรุปปัจจัยด้านสถานศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางให้สถานศึกษา ให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กนักเรียน ได้แก่ ทรัพยากรทางการศึกษา สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

2.3.2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารมีความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ การพัฒนาสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารเป็นสำคัญ ดังนั้น หน้าที่สำคัญพัฒนาเด็กเล็ก ควรมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา ชีระกุล (2523 : 74-76) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้บริหาร โรงเรียนที่ดีไว้ดังนี้

1. มีความเป็นผู้นำ (Leadership) คือ อิทธิพลในตนเองสูงกว่าอิทธิพลอื่น ๆ ของบุคคลในกลุ่ม และสามารถชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานได้ คุณสมบัติด้านนี้ประกอบไปด้วยลักษณะต่าง ๆ คือ มีความร่าเริง แจ่มใส และอดทน สามารถตัดสินใจและรู้จักคน มีความรับผิดชอบ ฉลาดและไหวพริบดี มีความอดทนอดกลั้น วิริยะ มีความเสียสละ มีบุคลิกภาพ และมีความเป็นประชาธิปไตย

2. มีความรู้และประสบการณ์ (Knowledge and experience) เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวกับงานในอาชีพของผู้บริหาร โดยเฉพาะมีคุณสมบัติที่สำคัญยิ่ง เช่น มีความรู้และประสบการณ์ มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของงาน และรู้เท่าทันเหตุการณ์

3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี (Human relationship) ผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลทั้งนอกและในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเสมอต้นเสมอปลาย ยกย่องชมเชย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความยืดหยุ่นเปิดเผยและเป็นตัวของตัวเอง

4. มีคุณธรรมสูง (Virtue) คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้บริหาร ให้ประพฤติแต่ในสิ่งที่ดีงาม ได้แก่ มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความจงรักภักดี และมีศีลธรรม

5. มีสุขภาพดี (Healthy) มีสุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิตดี สุขภาพจะเป็นเครื่องสร้างเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องและสม่ำเสมอ

ดังนั้น ปัจจัยด้านผู้บริหาร จึงประกอบด้วย วิทยทัศนผู้บริหาร คุณธรรม มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน และพฤติกรรมผู้บริหาร

1. วิทยทัศนผู้บริหาร วิทยทัศนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ดร. อำนวย วีรวรรณ อดีตรองนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า “คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร และผู้นำที่ประสบความสำเร็จก็คือ วิทยทัศน ซึ่งจะช่วยให้คาดคะเนและใช้ประโยชน์จากการคาดคะเนได้ดีกว่าผู้อื่น จากการศึกษาที่มองเห็นอนาคตได้ชัดเจน ทำให้สามารถเตรียมการแก้ไขและเตรียมการดำเนินการอย่างได้ผล มิใช่คอยแต่แก้ปัญหาอย่างเดียว จะต้องมีความกล้าในการตัดสินใจอย่างทันท่วงที เพราะการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างต้องมีความเสี่ยง แต่ถ้าเราสามารถคาดคะเนล่วงหน้า ความเสี่ยงจะน้อย ผลดีมีมาก” (วันทนา เมืองจันทร์ 2543 : 5)

วันทนา เมืองจันทร์ (2543 : 9) กล่าวว่า วิทยทัศน หมายถึง การสร้างภาพอนาคตหรือการมองอนาคต เพื่อเป็นเป้าหมายในการเดินทางไปสู่อนาคต โดยมีการนำแผนงานมาใช้ เพื่อไปสู่สิ่งที่อยากเห็นในอนาคตที่ดีกว่าสิ่งเดิม

ฮิกแมน และซิลวา (Hickman & Silva 1984 : 89) กล่าวว่า วิทยทัศน คือ การไตร่ตรอง โดยการใช้สมอง ปัญญา ความรู้ ความสามารถ จากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ เป็นการสร้างสรรค์อนาคตจากข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ปัจจุบัน

บลัมเบิร์ก และกรีนฟิลด์ (Blumberg & Greenfield 1986 : 227-228) อธิบายว่า วิทยทัศน เป็นความสามารถในการมองเห็นความแตกต่าง ระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบัน

กับสิ่งที่ต้องการให้เป็นในอนาคต และสามารถทำกิจกรรมเพื่อเปลี่ยนสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ไปสู่สภาพที่ต้องการในอนาคตได้

ดังนั้น วิสัยทัศน์ หมายถึง คุณลักษณะที่สามารถกำหนดเป้าหมาย และภาพที่อยากให้เป็นในอนาคต โดยกำหนดแผนงานที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถเปลี่ยนสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบันไปสู่สภาพที่ต้องการในอนาคตที่ดีกว่าเดิม ภายในระยะเวลาที่กำหนด

2. คุณธรรมของผู้บริหาร เพราะเป็นหลักของการบริหารงาน และเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจในการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชา และคุณธรรมเป็นอุปนิสัยดีงาม ซึ่งตั้งสมอยู่ในจิตใจเป็นเวลานาน คุณธรรมสัมพันธ์กับหน้าที่อย่างมาก ผู้บริหารที่ดีนั้นจำเป็นต้องเป็นผู้มีคุณธรรม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

พระเมธีธรรมภรณ์ (2538 : 15-16) กล่าวว่า คุณธรรม คือ คุณสมบัติที่ดีในจิตใจ ถ้าปลูกฝังเรื่องคุณธรรมได้จะเป็นพื้นฐานจรรยาบรรณ... จรรยาบรรณนี้เป็นพฤติกรรมในการที่จะพัฒนาต้องดีความออกไปว่า พฤติกรรมเหล่านี้พื้นฐานมาจากคุณธรรมข้อใด เช่น เบญจศีล เป็นจริยธรรม เบญจธรรมเป็นคุณธรรม คือ ความเมตตากรุณา ถ้ามีเมตตากรุณาจะมีพื้นฐานของศีลข้อที่ 1 เป็นต้น

เขาวพา เดชะคุปต์ และคณะ (2550 : 157) ได้กล่าวถึง คุณธรรมที่ผู้บริหารควรปฏิบัติ ตามหลักศาสนาพุทธ คือ พรหมวิหารสี่ ได้แก่

- 1) เมตตา คือ ความคิดปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุข
- 2) กรุณา คือ ความคิดปรารถนาจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
- 3) มุจिता คือ การยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี
- 4) อุเบกขา คือ การวางเฉย ไม่ดีใจเสียใจ เมื่อผู้อื่นวิบัติ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (ม.ป.ป. : 82-105) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ภาวะผู้นำ และความสามารถในการบริหารจัดการ โดย

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยา
- 2) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน
- 3) มีวิสัยทัศน์ เป็นที่ยอมรับ และมีภาวะผู้นำ

ดังนั้นคุณธรรมของผู้บริหาร หมายถึง การมีหลักแห่งความประพฤติของผู้บริหาร ได้แก่ ความรอบคอบ ความกล้าหาญ การรู้จักประมาณตน ความยุติธรรม ซื่อสัตย์ มีความรัก เมตตากรุณา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน

3. มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร มนุษยสัมพันธ์เป็นศาสตร์ที่ใช้ศิลปะสร้างความพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เคารพนับถือ โดยแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งทางกาย วาจาและ

ใจ เพื่อโน้มนำให้มีความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเอง จูงใจให้ร่วมมือร่วมใจในอันที่จะบรรลุสิ่งซึ่งพึงประสงค์อย่างราบรื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 402) และในปี พ.ศ. 2538 ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน มนุษยสัมพันธ์ (Human Relationships) เป็นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นหมู่เป็นคณะหรือกลุ่ม โดยมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคลระหว่างกลุ่มเพื่อให้ทราบความต้องการของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มรวมไปถึงวิธีการจูงใจและประสานความต้องการของบุคคลและกลุ่มให้ผสมผสานกลมกลืนกันตามระบบที่สังคมต้องการ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2538 : 628)

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การแสวงหาเพื่อทำความเข้าใจโดยการใช้ลักษณะรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลเป็นผลก่อให้เกิดความเชื่อมโยงเพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การของแต่ละบุคคลที่ได้กำหนดไว้ อานวย แสงสว่าง (2544 : 99)

ดังนั้น มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง วิธีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ให้มาทำกิจกรรมร่วมกันแบบเต็มใจ และบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ก็จะเป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีจิตสาธารณะที่เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่นใคร มนุษยสัมพันธ์จึงเกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคล แรงจูงใจหรือสาเหตุภายในของบุคคลที่จะเข้ามาทำกิจกรรมใด ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งสามารถเอาชนะจิตใจผู้อื่นให้คล้อยตามจนสามารถทำงานนั้น ๆ ได้สำเร็จ

ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์ (2549 : 52-55) ได้ให้เคล็ดลับ 12 ประการในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ไว้ดังนี้

1. การบริหารที่ดีต้องเริ่มที่มนุษยสัมพันธ์ นักบริหารหรือหัวหน้างานส่วนมากเข้าใจว่ามนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน เป็นเพียงกิจกรรมที่สำคัญส่วนหนึ่งของการบริหาร แต่ในหลักความเป็นจริง มนุษยสัมพันธ์ คือ งานบริหารทั้งหมด (Entire job of management) ไม่ว่าจะเป็นการบริหารคน เงิน วัสดุ สิ่งของ งานผลิต คอมพิวเตอร์และอื่น ๆ
2. แก้ปัญหาคนได้คือยอดนักบริหาร นักบริหารหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าจะทำงานกับคน 2 คน หรือ 1,000 คน ท่านต้องมีวิธีเข้ากับคนให้ได้ ทักษะการบริหารคน (Human skill) จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของนักบริหารมืออาชีพ
3. เป็นหัวหน้าคนต้องอดทนและหนักแน่น ความเมตตาสงสาร (Kindness) ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) ความยืดหยุ่น (Flexibility) เป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของนักบริหาร แต่เหนือคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ ท่านจักต้องอดทนและหนักแน่น ท่านจะหนักแน่นได้ (Firmness) ท่านต้องมีวุฒิภาวะ (Maturity) หรือความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งในด้านความคิด การกระทำและคำพูด

4. อย่าปฏิเสธหรือช่วยเหลือโดยไม่ให้เหตุผล หากลูกน้องขอความช่วยเหลือจากท่าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานหรือเรื่องส่วนตัวก็ตาม แสดงว่าท่านมีมนุษยสัมพันธ์แล้ว แต่อย่าให้หรือปฏิเสธ โดยไม่ชี้แจงเหตุผลของท่านเป็นอันขาด

5. การลงโทษทางวินัยมิใช่เครื่องมือปรับปรุงงานเสมอไป นักบริหารพึงจดจำว่า “การลงโทษเป็นการให้โทษมากกว่าให้คุณและสร้างความไม่พึงพอใจ” (Disciplinary action is rather harmful than good and creates resentment) เพราะฉะนั้น การลงโทษจึงเป็นทางเลือกสุดท้ายเท่านั้น ท่านต้องพุดจาให้โอกาส และให้เวลาเขาก่อน

6. คำชมแม้คำเดียว ดีกว่าไม่ได้ชมเสียเลย คำชมแม้คำเดียว (A word of praise) เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา ทำไมท่านถึงกล่าวยกย่องเขาในงานเลี้ยงลาเกษียณอายุ ทำไมไม่ชมเมื่อเขาอยู่กับท่าน ฝรั่งว่า “คำชมแม้คำเดียว เป็นคำที่สะอาดที่สุด ถูกที่สุด แต่เป็นเครื่องมือการบริหารที่ดีที่สุด” A WORD OF PRAISE IS THE FINEST, THE CHEAPEST, BUT THE BEST TOOL OF MANAGEMENT

7. หยุคนับหนึ่งถึงร้อย การหยุคนับหนึ่งถึงร้อย จะมีค่าต่อตัวท่านหาที่สุดมิได้ และป้องกันท่านมิให้กระทำการสิ่งบางอย่าง ซึ่งท่านจะเสียใจภายหลังได้ เพราะในระหว่างที่นับหนึ่งนั้น ท่านอาจคิดหาทางออกที่ดีได้เสมอ

8. อย่าสัญญาในสิ่งที่ท่านทำไม่ได้เป็นอันขาด การให้คำมั่นสัญญาว่าจะเลื่อนตำแหน่งให้ จะปรับเงินเดือนพิเศษให้ ฯลฯ หากทำไม่ได้ นอกจากงานจะเสียแล้ว เขายังจดจำไปชั่ววันครันคร้ออีกด้วย

9. อย่าซื้อแต่ตัวให้ซื้อหัวใจด้วย ท่านอย่าคิดว่า ท่านมีเงิน มีอำนาจ จะซื้ออะไรก็ได้ แต่มีอยู่ 3 สิ่งที่ท่านซื้อมันไม่ได้ คือ ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่ม และความภักดี แต่สามสิ่งนี้ไม่ต้องซื้อ หากท่านเป็นนักบริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเลิศ

10. อย่าลืมนักพัฒนาคน การบริหาร มิได้หมายถึง เฉพาะการสั่งงานและการควบคุมงานเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาคนด้วย และเป็นบันไดในการสร้างทีมงานที่แข็งแกร่งอีกด้วย

11. อย่าให้ความสำคัญกับลูกน้องบางคนจนเกินงาน การให้ความสำคัญกับลูกน้องคนหนึ่งคนใดมากจนเกินไปท่านจะต้องทำงานหนักมากขึ้น

12. งานนี้ไม่มีใครทำแทนท่านได้ มีงานอยู่ร้อยแปดพันเก้า ที่ท่านสามารถมอบหมายให้คนอื่นทำแทนท่านได้ แต่มีสิ่งเดียวที่ให้คนอื่นทำแทนไม่ได้ นั่นคือ มนุษยสัมพันธ์ ท่านต้องสร้าง สัมสม และส่งเสริมด้วยตัวท่านเอง

สรุปมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์การให้มาทำกิจกรรมร่วมกันอย่างเต็มใจ โดยผู้บริหารมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีจิตสาธารณะที่เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น สามารถจูงใจให้ทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

4. พฤติกรรมผู้นำ เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในองค์การองค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ต้องอาศัยศักยภาพของบุคลากรเป็นสำคัญ ในสถานศึกษาผู้บริหาร คือ ผู้นำ จำเป็นต้องสร้างความรับผิดชอบ ความตระหนัก พร้อมกับการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่องค์กรกำหนด

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2549 : 10) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามเพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้

ธงชัย สันติวงษ์ (2535 : 204) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้นำว่าเป็นแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้นำที่มีความเหมาะสม ซึ่งผู้นำควรประพฤติเพื่อเอาชนะใจลูกน้อง

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 19) ให้คำนิยามว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อน เป็นสิ่งที่คนใช้อิทธิพลต่อคนอื่น เพื่อให้ภารกิจหรืองาน และวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ขององค์การบรรลุผล เป็นวิธีทำให้เกิดการเชื่อมโยง และประสานสามัคคี การที่จะดำเนินการให้กระบวนการดำเนินการได้ เป็นเรื่องของคุณลักษณะของผู้นำ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม คุณลักษณะความรู้และทักษะต่าง ๆ ถึงแม้ตำแหน่งของท่านจะเป็นผู้จัดการ หัวหน้างาน ผู้นำ ฯลฯ ให้อำนาจหน้าที่ (Authority) ท่านทำงานให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ อำนาจเหล่านี้ก็ไม่ได้ทำให้ท่านเป็นผู้นำท่านเป็นเพียงเจ้านายภาวะผู้นำทำให้บุคลากรมีความปรารถนาอยากทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2549 : 33) ได้กล่าวถึงแนวคิดของเซอร์จิโอวานนิและคาร์เวอร์ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องแสดงความเป็นผู้นำใน 3 ประการต่อไปนี้

1) พฤติกรรมของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องแสดงความเป็นผู้นำโดยการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเกียรติและศักดิ์ศรีของตำแหน่ง จะต้องประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบรรลุเป้าหมาย พฤติกรรมของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อโครงสร้าง กระบวนการ และวิธีทำงาน นอกจากนั้นยังมีอิทธิพลต่อขวัญของครูอาจารย์ พฤติกรรมนักเรียน เนื้อหาสาระของหลักสูตร เป็นต้น ผู้บริหารจึงต้องแสดงพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ พฤติกรรมมุ่งงาน นั่นคือ มุ่งในการปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้สำเร็จ

ลักษณะที่สอง คือ พฤติกรรมมุ่งคน นั่นคือสนใจในบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ให้ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคง ปลอดภัย การยอมรับนับถือ สักดิ์ศรีและคุณค่าในความเป็นคน

2) พัฒนาคณะอื่น การพัฒนาคณะต้องมุ่งทั้งผู้เรียน และผู้สอน

3) หน้าที่ผู้นำของกลุ่ม ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทผู้นำของกลุ่มใน 2 ประการ ประการแรกคือ บทบาทในการปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้สำเร็จ ประการที่สองคือ บทบาทในการสร้างกลุ่ม เป็นบทบาทหน้าที่ที่ทำให้กลุ่มคงอยู่ต่อไปได้และมีความเจริญ สร้างความกลมเกลียวสมานฉันท์ภายในกลุ่ม

กาต้ญ วรพิทยุต (2548 : 20) ได้กล่าวว่เกณฑ์มาตรฐานที่ดีของผู้นำ “ในฝืน” นั้นควรออกมาในลักษณะดังนี้

1) แสดงความเป็นของแท้ (Authenticity) ความเป็นของแท้จะถูกพิสูจน์ด้วยเงื่อนไขของเวลา คือ ไม่ว่าจะผ่านไปนานแค่ไหนก็ต้องคงไว้ซึ่งความเป็นของแท้ที่ต้อยู่ตนเองที่ต้คัญต้องไม่มีสิ่งใดมาโน้มน้าว หรือบั่นทอนลงได้

2) การมีวิสัยทัศน์ (Vision) ผู้นำยุคใหม่ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นประเด็นในการพยายามสร้างภาพว่าตนเองมี “วิสัยทัศน์” มากกว่าคุณลักษณะอื่น ๆ เนื่องจากว่า “วิสัยทัศน์” นั้นจะสะท้อนความเป็นคนทันสมัย มีมุมมองที่กว้างไกล

3) ต้องมีความกล้าตัดสินใจ (Decisiveness) เป็นสิ่งที่จำเป็นมากว่ความเด็ดขาดเป็นสิ่งที่สังคมไทยต้องการ แต่การกล้าตัดสินใจที่ดั้นดั้นต้องขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่ใช่ส่วนตน

4) แสดงความใส่ใจ (Focus) คุณลักษณะข้อนี้เป็นกร “ซื่อใจ” ผู้ได้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง เป็นเรื่องละเอียดอ่อนมากและมักได้ผลเสมอทุกครั้ง สามารถเปลี่ยนความตึงเครียดให้ผ่อนคลายได้

5) สค่าความรู้สึกระทับใจเป็นส่วนตัว (Personal touch) ต้องมีพื้นฐานจากความจริงใจในการแสดงออก ต้องสม่าเสมอสร้างความรู้สึค่านบว

6) มีความสามารถในการสื่อสาร (Communication & people skills) เป็นสิ่งที่ผู้นำในสังคมไทยทุกระดับยังขาดอยู่ เพราะการสื่อสารเป็นพื้นฐานเบื้องตนของการเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ สื่อสารอย่างไรให้เข้าถึง เข้าใจ และเกิดการยอมรับ

7) การพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (Everforward) การยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงและส่งเสริมศักยภาพของตนเองตลอดเวลา การเป็นผู้ฟังที่ดี การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมโดยรวม

ดริคเกอร์ (Drucker 1968 : 272) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้นำ หมายถึง ศิลปะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ

ไซมอน (Simon 1977 : 126) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมผู้นำว่า หมายถึง ศิลปะในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ โดยใช้ศิลปะในการทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์กร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของพฤติกรรมกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาเป็นแนวทางในการศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการประสานพลังของบุคลากรในองค์กร เพื่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กร

สฤณีพงษ์ ลิ้มปุษุเกียรติ (2550 : 6-7) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ

- 1) การกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ
- 2) ความไว้วางใจกัน
- 3) การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
- 4) มีความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้
- 5) ความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน
- 6) การให้ข้อมูลที่ต้องการครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมใน

การตัดสินใจ

ดังนั้น พฤติกรรมของผู้บริหาร หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และประเมินผลเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ

สรุปปัจจัยด้านผู้บริหาร หมายถึง ความมีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมและมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีพฤติกรรมผู้นำเป็นที่ยอมรับ

2.3.3 ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก

ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้มีวุฒิการศึกษาตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด โดยมีสภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานทั่วไป หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ม.ป.ป. : 4)

ผู้ดูแลเด็ก คือ บุคคลที่ช่วยครูปฏิบัติการสอนในการดูแลเด็กและช่วยดูแลในขณะที่เด็กกำลังเล่นหรือทำกิจกรรม พี่เลี้ยงเด็กควรจะได้รับการผ่านการอบรมในเรื่องการเลี้ยงดู และพัฒนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมพัฒนาชุมชน (เขาวภา เศษะคุปต์ และคณะ 2550 : 118)

ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็กเพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโตมีพัฒนาการทุกด้านตามวัย ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งของ และผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ม.ป.ป. : 14-16)

ดังนั้น ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้มีวุฒิการศึกษาตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด โดยมีสภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตราฐานทั่วไป หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และผ่านการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์จากคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

1. บทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก การพัฒนาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ให้กับเด็กตามความต้องการและตามธรรมชาติของเด็ก ด้วยการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีความสุขและปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการเล่น ซึ่งเด็กจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย โดยผู้ดูแลเด็กมีบทบาทในการจัดกิจกรรม จัดประสบการณ์การเรียนรู้และการอบรมเลี้ยงดูเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้ได้รับการพัฒนาสูงสุด

ประพันธ์ ทองสีคำ (2546 : 9-10) กล่าวว่า การปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ลักษณะของงานที่ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการตามวัย ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 5 ด้านหลัก ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้กับเด็ก การดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยเด็ก การปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก การประเมินพัฒนาการของเด็ก และการประสานงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เป็นการปฏิบัติงานในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

2. ด้านการดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก เป็นการปฏิบัติงานในด้านการจัดบริการอาหารเสริมนม อาหารกลางวัน การพักผ่อน การดูแลความสะอาดของร่างกาย เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

3. ด้านการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก เป็นการปฏิบัติงานในการช่วยปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก เช่น การสอนเรื่องมารยาท การสอนเรื่องทักษะทางสังคม และการสอนเรื่องคุณธรรม เป็นต้น เพื่อการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ด้านการประเมินพัฒนาการของเด็ก เป็นการปฏิบัติงานในด้านการประเมินพัฒนาการของเด็ก เช่น การวัดส่วนสูง การชั่งน้ำหนัก การทดสอบการใช้ภาษาของเด็ก การทดสอบการใช้สายตาและการใช้นิ้วมือของเด็ก เป็นต้น เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในแต่ละคนได้อย่างถูกต้อง

5. ด้านการประสานงาน เป็นการปฏิบัติงานในด้านการประสานงานระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน ผู้ปกครองเด็ก และหน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป. : 14-16) ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเด็ก มีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็ก ผู้ดูแลเด็กจะต้องทำหน้าที่ดูแลเด็กและปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโต มีพัฒนาการทุกด้านตามวัย และมีการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2. ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในลักษณะบูรณาการ ผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อมกัน โดยให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากสิ่งของและผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูดและกิริยาท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่น

3. สังเกต เฝ้าระวัง และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นคนช่างสังเกต เฝ้าระวังปัญหาสุขภาพ พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จดบันทึกพฤติกรรมเพื่อจะได้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติและผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหสาเหตุ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันเวลาที่

4. มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก ผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นคนช่างสังเกต มีความรู้ และเข้าใจพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และไม่พึงประสงค์ของเด็ก ซึ่งพฤติกรรมนั้น อาจเกิดจากการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก รวมทั้งการปรับตัวของเด็กต่อสิ่งแวดล้อม หากไม่ได้รับการแก้ไขตามแนวทางที่เหมาะสม อาจนำไปสู่ปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กในอนาคต แม้ว่าเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันตามพันธุกรรมและการอบรมเลี้ยงดู แต่ถ้าเข้าใจและช่วยลดพฤติกรรมจะช่วยขจัดปัญหาที่จะตามมาได้ทันทั่วทั้งที่

5. จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กทุกด้าน ผู้ดูแลเด็กจะต้องดูแลจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และมีบรรยากาศเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

6. ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็ก ครอบครัวและชุมชน ผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กโดยเป็นคนกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัวและบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของเด็กได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

7. รู้จักพัฒนาตนเองในทางวิชาการและวิชาชีพ ผู้ดูแลเด็กจะต้องใฝ่หาความรู้ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

8. รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูล ความรู้ และเครือข่ายการปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539 : 254 – 257) ได้เสนอแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ดูแลเด็ก ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของผู้ดูแลเด็ก ในฐานะที่เป็นแบบอย่างของเด็ก เนื่องจากเด็กก่อนวัยเรียน มีความสามารถในการเรียนรู้โดยการเลียนแบบเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นผู้ดูแลเด็กจึงควร

1.1) มีบุคลิกเป็นแบบอย่างที่ดีอันได้แก่ กริยาท่าทาง การแต่งกายการทรงตัว การพูดจาที่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ

1.2) ใช้เสียงอ่อนโยน และภาษาสุภาพ ประโยคที่พูดควรเป็นประโยคที่สมบูรณ์ชัดเจน

1.3) ฝึกความเป็นระเบียบ ความสะอาด ความประหยัด โดยการจัดสภาพห้องเรียน มุมเล่นของเด็ก ให้เด็กเคยชินกับความเป็นระเบียบและความสะอาด การรู้จักเก็บรักษา และซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์

1.4) ฝึกปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรักโดยเสมอหน้ากัน ไม่แสดงความลำเอียง เพราะเด็กจะมีความรู้สึกไวในเรื่องนี้

2. บทบาทของผู้ดูแลเด็กในการเสริมสร้างบุคลิกและการสร้างสรรค์

2.1) ตั้งใจฟังเวลาเด็กพูด

2.2) สนใจต่อคำถามนักเรียน ส่งเสริมให้เด็กอยากรู้ อยากเห็น

2.3) ชมเชยหรือแสดงกริยาชื่นชมในผลงานของเด็ก พยายามช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในความสามารถของตน

2.4) เคารพในความแตกต่างของเด็ก ไม่เปรียบเทียบกับเด็ก

2.5) ให้โอกาสเด็กได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระและสร้างสรรค์

3. บทบาทผู้ดูแลเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

3.1) ร่วมกับผู้ปกครอง เลี้ยงสัตว์และปลูกพืชใช้เป็นอาหารได้ตามสภาพท้องถิ่น

3.2) จัดทำอาหารกลางวันและอาหารว่างให้แก่เด็ก โดยร่วมมือกับผู้ปกครอง

3.3) ประเมินสภาพโภชนาการเป็นระยะๆ ร่วมกับผู้ปกครองในการศึกษาโภชนาการของเด็กและแก้ไขปรับปรุงถ้ามีปัญหา

4. บทบาทของผู้ดูแลเด็กในการส่งเสริมนิสัยส่วนตัวและสังคม

4.1) ฝึกเด็กให้มีนิสัยในเรื่องกิจวัตรส่วนตัวอย่างมีระเบียบ ซักถ่ายรักษาความสะอาด เล่น หรือเรียน

4.2) ฝึกให้เด็กเล่นเป็นมุม มีกติกา

4.3) ฝึกให้เด็กรู้จักการแข่งขัน

4.4) ฝึกให้เด็กสามารถเล่นตามลำพังได้

4.5) ฝึกให้เด็กเอาใจใส่ต่อความรู้สึกของผู้อื่น

4.6) ฝึกให้เด็กช่วยเหลือผู้อื่น

4.7) ขอมรับอารมณ์ของเด็ก ให้เด็กแสดงความโกรธหรือปฏิเสธ ไม่ควรบังคับให้เด็กต้องยอม เพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง

5. บทบาทของผู้ดูแลเด็กในการส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อเล็ก และการปรับตัว โดยทั่วไปพัฒนาการทางกล้ามเนื้อเล็ก จะเป็นการสร้างความพร้อมในการเรียนหนังสือของเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็กอันได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้มือและสายตาจะช่วย

สร้างความพร้อมในการอ่าน การเขียนของเด็ก ซึ่งจะได้ผลกว่าการสอนอ่านและเขียนแต่เด็กเล็กๆ ในขณะที่ยังไม่พร้อม การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อของเด็กผู้ดูแลเด็กอาจทำได้ดังนี้

5.1) ให้เด็กปั้น เช่น ปั้นดิน ดินน้ำมัน เพื่อบริหารนิ้วมือ เตรียมกล้ามเนื้อ สำหรับการเขียนให้เกิดการเรียนรู้ขนาดและน้ำหนัก

5.2) ให้เด็กมีกระดาษ ตัดกระดาษด้วยมือและกรรไกรปลายป้าน

5.3) ให้เด็กติด ปะ แปะ ด้วยแป้งเปียก

5.4) ให้เด็กวาดรูปด้วยสื่อชนิดต่างๆ เช่น ดินสอ สีเทียน สีน้ำ

5.5) ให้เด็กเขียนเส้นและรูปต่าง ๆ

5.6) ให้เด็กสังเกตเพื่อแยกลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งของได้

5.7) ให้เด็กต่อท่อนไม้บล็อก หรือกล่อง

5.8) ให้เด็กสังเกตแยกรส แยกขนาดได้

5.9) ให้เด็กสามารถรู้ด้านต่างๆ ของตนเอง เช่น ซ้ายขวา หน้าหลัง

5.10) ให้เด็กแยกความแตกต่างระหว่างวันนี้และวานนี้ได้

6. บทบาทของผู้ดูแลเด็กในการส่งเสริมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใหญ่

6.1) ให้เด็กฝึกนั่ง ยืน เดิน วิ่ง ให้ถูกท่า

6.2) ฝึกให้เด็กกระโดด

6.3) ฝึกให้เด็กวิ่ง วิ่งกระโดด

6.4) ฝึกให้เด็กปีน คลาน ลอด เลื่อนไถล

6.5) ให้เด็กถีบรถสามล้อได้

6.6) ให้เด็กเล่นลูกบอลเตะและรับลูกบอลได้

6.7) ให้เด็กแสดงท่าทางอย่างมีความหมาย

6.8) ให้เด็กเล่นดนตรีอย่างง่าย ๆ

6.9) แก้ไขปรับปรุงการทรงตัวที่ไม่เหมาะสม

7. บทบาทของผู้ดูแลเด็กในการส่งเสริมความเข้าใจภาษา

7.1) สนทนากับเด็ก ให้เด็กสามารถบอกชื่อสี ชื่อวันในสัปดาห์ คำตรงข้าม เช่น บน-ล่าง

7.2) ผู้ดูแลเด็กเล่านิทาน หรืออ่านเรื่องจากหนังสือให้ฟัง เพื่อฝึกความสามารถในการฟัง

7.3) ให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวเอง

7.4) ให้เด็กเล่นสมมติ โดยการจัดมุมบ้านและอื่นๆ ได้

7.5) พาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อจะได้มีประสบการณ์ใหม่ๆ รอบตัว และส่งเสริมให้เด็กซักถาม สังเกต

7.6) จัดทำเกมการศึกษาที่จะฝึกให้เด็กเห็นความแตกต่าง เช่น เกมจับคู่ ฯลฯ

7.7) ฝึกให้เด็กสังเกตความแตกต่างของเสียง เพื่อเตรียมความพร้อมในการ เรียนอ่าน

7.8) ให้เด็กคุ้นกับตัวหนังสือเป็นคำๆ มีความหมาย เช่น ให้มีสัญลักษณ์ประจำวัสดุ เครื่องใช้ประจำตัวเด็ก พร้อมทั้งชื่อ นามสกุล หรือเล่นเกมการศึกษา ซึ่งจะมีโอกาสได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ

7.9) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการพูดและการฟังของเด็ก เช่น ละคร หุ่น การแสดง

7.10) จัดกิจกรรมที่让孩子เข้าใจความหมายของตัวเลข

ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 6 ด้านของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ด้านการดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก ด้านการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก ด้านการประเมินพัฒนาการของเด็ก ด้านการประสานงาน

2. บุคลิกลักษณะของผู้ดูแลเด็ก เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้ผู้ดูแลเด็กเป็นที่ยอมรับของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และผู้ร่วมงานอีกด้วย

ประเด็นนี้ อูปรมย์ (2545 : 101-102) ได้แบ่งบุคลิกลักษณะของครูหรือผู้ดูแลเด็ก ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. บุคลิกภาพทางกาย ได้แก่ หน้าตา รูปร่าง กริยาท่าทาง น้ำเสียง สรีการพูด และการแต่งกาย

2. บุคลิกภาพทางอารมณ์ ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมขณะเกิดอารมณ์ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมขณะเกิดอารมณ์ และการมีอารมณ์ที่เหมาะสมกับเหตุการณ์

3. บุคลิกภาพทางสังคม ได้แก่ การวางตัวในสังคม การมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลหรือสภาพแวดล้อม

4. บุคลิกภาพทางสติปัญญาที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ความสามารถในการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล และความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

อ่ำรุ่ง จันทวานิช (2542 : 3-4) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่น่าประทับใจ ดังนี้

1. ให้ความรักและปรารถนาดีต่อผู้เรียน ครูเอาใจใส่ดูแลและมีความผูกพันกับผู้เรียนเหมือนกับเป็นลูกหลานของตนเอง เมื่อผู้เรียนปฏิบัติตนไม่ดีงาม ไม่เหมาะสม ก็ให้คำปรึกษาและแนะนำว่ากล่าวตักเตือน หรือลงโทษด้วยความปรารถนาดี หวังดี เพื่อให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติดี เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป และในที่สุดครูก็จะได้รับความรักความผูกพันจากผู้เรียน เป็นการตอบแทนที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

2. มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เกี่ยวกับวิชาที่สอนอยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ นำสื่อใหม่ ๆ มาสอนอยู่เสมอ มีความขยัน อดทน สุดท้ายก็จะได้รับความรัก ความศรัทธาจากผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. ประพฤติดีและมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การสอนของตน เพราะครูเป็นต้นแบบของผู้เรียน ครูก็จะอยู่ในสายตาของผู้เรียน ผู้เรียนจะเฝ้ามองการประพฤติปฏิบัติตนของครู และจะนำไปเป็นแบบอย่าง เพราะเห็นว่าสิ่งที่ครูทำเป็นสิ่งที่ถูกต้องและดีงามแล้ว ขณะเดียวกันผู้ปกครอง และสังคมก็คาดหวังในการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูให้กับผู้เรียนและลูกหลานของตน

4. สอนดี ครูต้องมีการวางแผนการสอนและเตรียมการสอนเป็นอย่างดี โดยแสวงหาเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่อยู่เสมอ ครูต้องมีความมุ่งมั่นและทำงานการสอนอย่างหนัก กระตุ้น ชี้นำให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ มีความสนุกสนานในการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

บุญเพ็ญ ภักดีจิต (2539 : 44) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งใหม่ที่เด็กจะต้องเข้ามาสัมผัส และบุคคลสำคัญที่เข้ามามีบทบาทช่วยรับภาระเลี้ยงดูแทนบิดามารดา คือครู ครูที่สอนเด็กเล็กนั้นย่อมมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างไปจากครูระดับประถมหรือมัธยม เนื่องจากต้องทำตัวเป็นแม่ พี่เลี้ยง เพื่อน ดังนั้น อรรถาศัยใจคอ กิริยามารยาท ตลอดจนความประพฤติของครูจึงมีความสำคัญ คุณลักษณะของครูที่สอนในชั้นเด็กเล็กมีดังนี้

1. มีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกิริยาท่าทาง และการแต่งกาย
2. สุภาพ อ่อนโยน
3. อารมณ์ดี ใจเย็น รับฟังเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็ก
4. มีความเมตตากรุณาต่อเด็ก
5. มีความเป็นระเบียบ สะอาดและประหยัด
6. อดทน ขยัน เอาใจใส่ต่อหน้าที่
7. ซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อหน้าที่
8. มีความยุติธรรม

9. ยอมรับความจริง รักความก้าวหน้า

10. อุทิศตนให้กับการสอนอย่างจริงจัง

11. เข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็กที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่

ดังนั้น บุคลิกลักษณะของผู้ดูแลเด็ก หมายถึง การมีบุคลิกภาพทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ และมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

สรุปปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 6 ด้านของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ด้านการดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก ด้านการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก ด้านการประเมินพัฒนาการของเด็ก ด้านการประสานงาน และบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

2.3.4 ปัจจัยด้านชุมชน

การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีการประสานความร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาตามศักยภาพ ชุมชนจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา และให้ความเห็นชอบกำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กกับผู้สอนและเด็ก
2. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ
3. เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
4. สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น
5. อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก
6. ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
7. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีคุณธรรมนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้
8. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

วิไลลักษณ์ สุตะสม (2544 : 41-42) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และประชาชนว่ามีส่วนช่วยให้สังคมมีการพัฒนาตามลำดับ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยใช้กระบวนการศึกษา การถ่ายทอดประสบการณ์เป็นสื่อเพื่อพัฒนาสังคม และจากวิกฤตเศรษฐกิจไทย จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแนวคิดทางการศึกษาเสียใหม่ว่า การปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงนั้น ต้องเริ่มจากชุมชน และท้องถิ่น เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เป็นการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

จรัส นวลนิ่ม (2540 : 274) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนไว้ ดังนี้

1. เพื่อต้องการให้ชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และความเคลื่อนไหวของสถานศึกษา
  2. เพื่อให้สถานศึกษาได้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวของชุมชน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา
  3. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องสนใจ และให้การสนับสนุนการศึกษา
  4. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมดูแลการศึกษาเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา
  5. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการวางเป้าหมายของสถานศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา
  6. เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน สถานศึกษา และชุมชน หรือท้องถิ่น ของสถานศึกษาให้เกิดขึ้น โดยมีสถานศึกษาเป็นศูนย์กลาง
  7. เพื่อสถานศึกษาจะได้เสนอความรู้ ความก้าวหน้า และแนวโน้มใหม่ๆ ทางการศึกษาให้ชุมชนทราบ
  8. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน เช่น วัด อำเภอ หน่วยงานต่าง ๆ สำนักงานต่าง ๆ
  9. เพื่อคลี่คลายข้อข้องใจ ช่วยทำให้ประชาชนเข้าใจสถานศึกษาในแง่ดี
  10. เพื่อช่วยในการประเมินผล การดำเนินงานของสถานศึกษาจากชุมชน
- เยาวพา เคชะคุปต์ และคณะ (2550 : 301) กล่าวถึงบทบาทของชุมชนในการร่วมมือกับบ้านและโรงเรียน ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้
1. ชุมชนควรสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิดในด้านการบริหารโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการจัดวางแผนพัฒนาโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา สังคม และชมรมผู้ปกครอง

2. เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้เด็กได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง
3. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
4. ประสานงานร่วมกับภาครัฐและเอกชน เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
5. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทำหน้าที่เสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
6. ชุมชนร่วมกับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อมและบริการแก่บ้านและโรงเรียน เพื่อใช้พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างครบวงจร เช่น จัดให้มีสนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่ส่งเสริมกิจกรรมสำหรับครอบครัวมากขึ้น จัดสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่ สะอาด และปลอดภัย

บทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กในการสร้างความสัมพันธ์กับบ้านและชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ม.ป.ป. : 97)

1. เยี่ยมเยียนปรึกษาหารือขอคำแนะนำจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และองค์กรประชาชนต่าง ๆ เช่น กรรมการหมู่บ้าน สถานีอนามัย รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เชิญชวนให้ผู้ปกครองร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ส่งเสริมผู้ปกครองให้มีความรู้เพิ่มขึ้น เช่น การจัดทำบอร์ด หรือมุมหนังสือ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กในแต่ละวัย ทั้งในเรื่องสิทธิเด็ก และเรื่องอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จัดมุมหนังสือนิทานสำหรับผู้ปกครองให้ผู้ปกครองได้ยืมไปอ่านให้เด็กรับฟัง เป็นต้น
3. เยี่ยมเยียนเด็กเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยขาดเรียน ให้คำแนะนำผู้ปกครองในการตรวจรักษาและการป้องกัน
4. ร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น จัดงานวันแม่แห่งชาติ งานวันเด็ก ฯลฯ
5. ร่วมประชุมกับคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ตำบล เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก
6. ศึกษาหาความรู้ในเรื่องพัฒนาเด็ก เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอบรมเลี้ยงดูได้อย่างเหมาะสมตามวัย

7. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การมีส่วนร่วมของชุมชน และท้องถิ่นมีความสำคัญในการจัดการศึกษา แสดงให้เห็นว่าชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหาร การจัดการศึกษา และคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุน และช่วยเหลือการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อความสำเร็จของสถานศึกษา และส่งผลต่อผู้เรียนซึ่งเป็นบุคลากรของชุมชน (อุเทน ทองสวัสดิ์ 2548 : 3-5) ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในด้านบริหารและการจัดการ ได้แก่ การที่ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีโอกาสเข้ามาให้คำปรึกษาในรูปของคณะกรรมการ เป็นต้นว่า เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน คณะกรรมการดำเนินงานวางแผนนโยบาย และเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการจัดหางบประมาณ เพื่อช่วยเหลือสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีบทบาทในรูปคณะกรรมการ ชุดต่างๆ ของสถานศึกษา การเข้ามาร่วมในรูปแบบนี้สถานศึกษาจะมีผู้ร่วมให้คำปรึกษา ร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ช่วยสอดส่องดูแลและวางแผนการพัฒนาสถานศึกษา มีกิจกรรมที่หลากหลายที่สถานศึกษาสามารถจัดให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเช่น

- การร่วมกำหนดนโยบาย ได้แก่ การจัดทำธรรมนูญการศึกษา แผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี
- การจัดหาทุนการศึกษา
- การพัฒนาบุคลากร
- การพัฒนาอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
- การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น การให้ภูมิคุ้มกันโรค การจัดการอาหารเสริม การจัดการอาหารกลางวัน การจัดระบบสุขภาพของสถานศึกษา การกีฬา
- การจัดตั้งผู้ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหมู่บ้าน
- การจัดโครงการเยี่ยมบ้าน
- การประชาสัมพันธ์สถานศึกษา

2. มีส่วนร่วมในด้านวิชาการ การเข้ามามีส่วนร่วมด้านวิชาการของผู้ปกครอง ชุมชน มีหลายรูปแบบดังนี้

- เป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน เช่น พัฒนาการด้านภาษา การรักการอ่าน การปลูกฝังคุณธรรม การแนะแนวการศึกษา

- การเป็นวิทยากร สถานศึกษาควรจัดให้มีการสำรวจคนในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลความพร้อมในการช่วยเหลือด้านวิชาการ เช่น ใครมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญพิเศษในเรื่องใด เพื่อเชิญมาเป็นวิทยากรช่วยสอนทักษะความชำนาญเหล่านั้นในชั้นเรียน หรือเป็นคณะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเป็นการขยายขอบเขตวิชาการจากหลักสูตร และเพิ่มความน่าสนใจของการเรียนรู้

- การเป็นผู้ช่วยสอน สถานศึกษาควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยมเยียนหรือสังเกตการณ์ในชั้นเรียน ผู้ปกครองจะเข้าใจการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีขึ้น และเป็นการสร้างความคุ้นเคย ระหว่างครูกับผู้ปกครอง สถานศึกษาอาจทำโครงการผู้ปกครองอาสาสมัครขึ้น เพื่อช่วยเหลือครูในฐานะครูพิเศษช่วยสอน ช่วยดูแลเด็กปฐมวัย ช่วยปฏิบัติงานในโรงอาหาร งานห้องสมุด จัดทำสื่ออุปกรณ์การเรียน และให้คำปรึกษาในด้านอื่น ๆ

- เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ เพราะการเรียนนั้นถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ดังนั้นผู้เรียนควรได้รับฝึกประสบการณ์จริงจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- เป็นผู้ร่วมประเมินผล ในปีการศึกษาแต่ละปี สถานศึกษาควรเชิญผู้ปกครองชุมชน ร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ว่าแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคหรือผลกระทบอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในปีต่อไป

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน และท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านการบริหารและการจัดการ และด้านวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก และปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน แต่ละด้านก็มีความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป โดยเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพของนักเรียนที่เป็นที่พึงพอใจของสังคม

สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก และปัจจัยด้านชุมชน

3. การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

การศึกษาเอกสารในส่วนนี้ครอบคลุมความเป็นมา โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการศึกษา และความพร้อมของ องค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา

3.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานการบริหารส่วนถิ่นที่เกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ก่อนช่วง พ.ศ. 2537 มีสภาตำบล ดำเนินงานของตำบล แต่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ถือเป็นหน่วยหนึ่งขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) การที่สภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหาร รัฐบาลจึงปรับปรุงฐานะของสภาตำบลให้เป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ตามพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 6 และยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ กำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งสภาตำบลซึ่งมีรายได้ เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ล่วงมา ติดต่อกัน 3 ปี ก่อนวันที่ประกาศพระราชบัญญัตินี้ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ได้ บัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบล โดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันใน อำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ยุบองค์การ บริหารส่วนตำบลที่มีประชากรไม่ถึง 2,000 คน ซึ่งเป็นเหตุให้ไม่สามารถที่จะดำเนินงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยรวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น หรือหน่วยการบริหารราชการส่วน ท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน นับถึงเดือนสิงหาคม 2550 มีจำนวนองค์การบริหาร ส่วนตำบลรวมทั้งสิ้น 6,157 แห่ง (ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 15 สิงหาคม 2551)

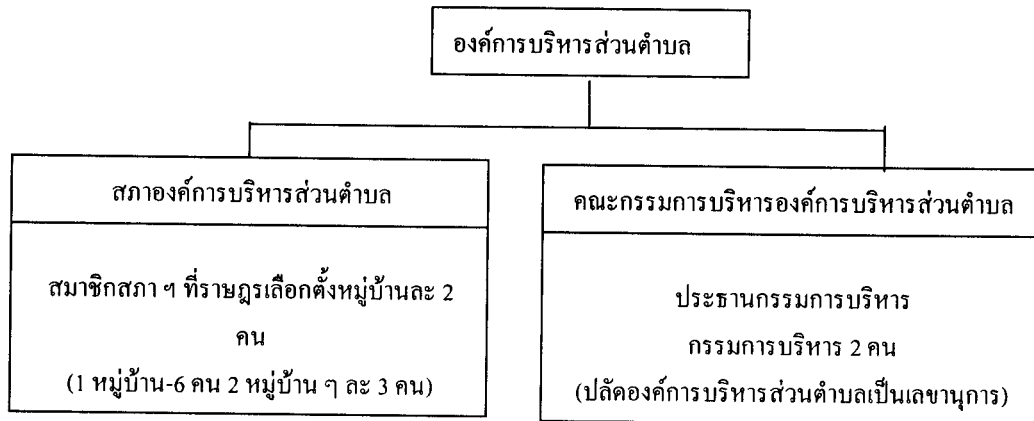
3.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีสมาชิกประเภทเดียวมาจากการเลือกตั้งของราษฎร หมู่ละ 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหมู่บ้านเดียวให้มีสมาชิกสภาองค์การ

บริหารส่วนตำบล 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ 3 คน

2. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการจำนวน 2 คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาฯ ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

แต่เดิมองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แบ่งออกเป็น 5 ชั้น โดยใช้รายได้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ

อบต. ชั้น 1 คือ อบต. ที่มีรายได้ 20 ล้านบาทขึ้นไป

อบต. ชั้น 2 คือ อบต. ที่มีรายได้ 12-20 ล้านบาท

อบต. ชั้น 3 คือ อบต. ที่มีรายได้ 6-12 ล้านบาท

อบต. ชั้น 4 คือ อบต. ที่มีรายได้ไม่เกิน 6 ล้านบาท

อบต. ชั้น 5 คือ อบต. ที่มีรายได้ไม่เกิน 3 ล้านบาท

ต่อมาเพื่อ พ.ศ. 2545 คณะกรรมการกลางพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล (ก.อบต.) ได้ออกประกาศเรื่องมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการแบ่งส่วนราชการฯ หมวด 1 ให้มีการกำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ ใหญ่ กลาง เล็ก และให้นำขนาดมาพิจารณา กำหนดโครงสร้างส่วนราชการและระดับตำแหน่งผู้บริหาร

เมื่อ พ.ศ. 2546 คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลได้กำหนดหลักเกณฑ์การปรับขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเน้นรายได้ของ อบต. มากกว่าเกณฑ์อื่นๆ (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ดังนี้ (ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล 2546)

อบต. ขนาดใหญ่ มีรายได้ 20 ล้านบาทขึ้นไป

อบต. ขนาดกลาง มีรายได้ตั้งแต่ 6 ล้านบาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท

อบต. ขนาดเล็ก มีรายได้ไม่เกิน 6 ล้านบาท

นอกจากนี้ยังต้องผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด ซึ่งมีคะแนนรวมทั้งหมด 1,000 คะแนน อบต. ขนาดใหญ่ ต้องมีคะแนนตั้งแต่ 750 คะแนนขึ้นไป และอบต. ขนาดกลาง ต้องมีคะแนนตั้งแต่ 500 คะแนนขึ้นไป โดยมีรายละเอียดของเกณฑ์ตัวชี้วัดในด้านค่าใช้จ่ายของบุคลากรของ อบต. ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และด้านธรรมาภิบาล

3.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีหน้าที่ทำกิจการ ทั้งหน้าที่ที่ต้องทำและกิจการที่อาจจัดทำได้ดังต่อไปนี้

หน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการกีฬา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามจำเป็นและสมควร

กิจการที่อาจจัดทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

5. ให้มีและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. คุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

3.4 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการศึกษา

องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่มากมายดังกล่าวมาแล้ว และหนึ่งในบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ คือ การส่งเสริมการศึกษา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น และมาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบาย และได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลังจากนั้นรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2542 ซึ่งแผนการกระจายอำนาจได้ดำเนินมาเป็นระยะ ทำให้คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ซึ่งต่อมาคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 6/2543 ให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดโอนการศึกษาอนุบาล 3 ขวบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แล้วเสร็จในปีการศึกษา 2545 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีหนังสือสั่งการลงวันที่ 14 มิถุนายน 2543 ให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียนงดเปิดรับเด็ก 3 ขวบ เข้าเรียนในปีการศึกษา 2544 แต่ให้การสนับสนุนองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านอาคาร สถานที่ วิชาการ และครูอัตราจ้างหรือครูผู้สอน โดยให้ช่วยสอนต่อไปก่อนในระยะแรกของการดำเนินการ (อัจฉรา วงษ์เอก 2546 : 248) จากนโยบายดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลจึงรับภาระจัดการศึกษาปฐมวัยหรืออนุบาล 3 ขวบ ที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมพัฒนาชุมชนเดิม กรมการศาสนา และที่จัดตั้งขึ้นเองตามความต้องการของประชาชน

3.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ไว้ในหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพการศึกษา มาตรา 49 ที่บัญญัติไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย หมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม มาตรา 79 (4) ที่บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องดำเนินการ ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียม และสอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 289 ที่บัญญัติไว้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการวางรากฐานแห่งการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ (ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ 2550 : 19-155)

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 29 ระบุว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษาส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 41 ระบุว่า องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ระบุว่า ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน การศึกษารวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ระบุว่าให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาดังนี้

1. ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2. ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

จากเนื้อหาในพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว ทำให้ทราบว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบัน สำหรับประชาชนโดยทั่วไปนั้นเน้นให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา

3.6 ความพร้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา

จากอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการจัดการศึกษา นอกเหนือจากดำเนินการให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ สำหรับการศึกษาปฐมวัย องค์กรบริหารส่วนตำบลได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เพื่อจัดบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ ในความดูแล เป็นค่าวัสดุการศึกษา ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเสริม (นม) และค่าตอบแทนครูอัตราจ้าง แต่องค์กรบริหารส่วนตำบลยังต้องจัดงบประมาณรายได้มาสนับสนุนการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์การศึกษา และจัดหาครูเพิ่มเติมแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งขอรับการสนับสนุนจากองค์กรบริหารส่วนตำบลโดยตรงด้วย

การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญแก่งานด้านใดของแต่ละแห่ง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งที่จัดตั้งเอง และรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเด็กศักยภาพ และได้มาตรฐาน

3.7 องค์การบริหารส่วนตำบลกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล นั้น มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการจัดการศึกษา 3 รูปแบบคือ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับการถ่ายโอนมาจากกรมพัฒนาชุมชน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับการถ่ายโอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นเอง

การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 3 รูปแบบ จะบริหารในรูปคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยได้รับงบประมาณด้านบุคลากร ด้านการจัดการศึกษา ด้านอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม จากองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้หากงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ องค์การบริหารส่วนตำบล ก็สามารถให้การสนับสนุนเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นในงบประมาณด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์การศึกษา หรือสื่อวัสดุอุปกรณ์การศึกษา เพราะเป็นสถานศึกษาในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล

นอกจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 รูปแบบดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของวัด มัสยิด สังกัดกรมการศาสนาอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการจัดการศึกษาอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีหน้าที่ในการบริหารหรือจัดการ มีหน้าที่ในการให้การอุดหนุนงบประมาณในการจัดการศึกษาให้แก่ศูนย์ ๆ เท่านั้น ซึ่งงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนตำบลให้การอุดหนุนแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของวัด มัสยิด สังกัดกรมการศาสนา นั้นเป็นเงินอุดหนุนที่ได้รับการจัดสรรมาจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ งบบุคลากร งบสนับสนุนการจัดการศึกษา งบอาหารกลางวัน และอาหารเสริมนม เท่านั้น หากว่าศูนย์ ๆ ดังกล่าวได้รับงบประมาณการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถให้การสนับสนุนเพิ่มเติมได้ เพราะไม่ใช่สถานศึกษาในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ สระบงกช (2544 : 82) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา คือ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านทรัพยากร โดยทั้ง 6 ปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านของสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ปรากฏว่ามี 3 ปัจจัยที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านทรัพยากร

อนันต์ ทะตา (2544 : 172-179) ได้ศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พื้นที่จังหวัดตาก พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดตากมีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และความพร้อมในการจัดการศึกษาปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบกับความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับก่อนปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามปีที่จัดตั้ง รายได้ วุฒิการศึกษาของผู้บริหาร พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้และการจัดตั้งในปีที่ต่างกัน มีความพร้อมในการจัดการศึกษาทุกด้านต่างกันบ้างแต่ไม่มากนัก

สุพจน์ เกลยจิตร (2545 : 89-90) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดลพบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมยังมีน้อย เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 9 (2) กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนปฏิบัติการถ่ายโอนอำนาจกำหนดระยะเวลาถ่ายโอนระยะที่ 1 ระหว่างปีงบประมาณ 2542-2548 ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงอยู่ในช่วงของการเตรียมความพร้อม และทำความเข้าใจในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สมจิตร อุดม (2547 : 203-224) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้ พบว่า ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคใต้มีความสำเร็จสูง โดยปัจจัยที่มีสามารถอธิบายความสำเร็จในการบริหารได้ดีที่สุด คือ ปัจจัยระดับผู้บริหาร ได้แก่ บรรยากาศโรงเรียน วิสัยทัศน์ผู้บริหาร พฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม การอบรมทางการบริหาร และพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ รองลงมาคือ ปัจจัยระดับนักเรียน ได้แก่ พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน และปัจจัยที่อธิบายความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนตัว

สุดท้ายคือ ปัจจัยระดับครู ได้แก่ คุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู

สุชาติ สมสวนจิต (2547 : 56-59) ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความเหมาะสมสูงเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน ส่วนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

นงลักษณ์ ทองบางหรง (2549 : 99-106) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาระนอง พบว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาระนองด้านคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาระนอง นั้น สถานศึกษามีระดับการปฏิบัติในปัจจัยต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยด้านครู เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านชุมชน ตามลำดับ

ถัญญา หาญพาท (2549 : 74-77) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า ผลการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดี มีแนวทางในการจัดการศึกษาดังนี้

1. ด้านบุคลากร ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ครู เป็นผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม รักและเมตตาต่อเด็ก มีความตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น เป็นผู้ที่มีอิทธิพลเวลาในการทำงานอย่างแท้จริง และรู้จักที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีการสนับสนุนอัตรากำลังผู้ปฏิบัติงานด้านการสอนให้เพียงพอกับจำนวน
2. ด้านงบประมาณ ควรจัดทำแผนงบประมาณที่ชัดเจนในด้านการศึกษา โดยแบ่งสัดส่วนที่แน่นอนจากงบประมาณทั้งหมด
3. ด้านอาคารสถานที่ ควรมีการกำหนดนโยบายและแผนในการพัฒนาอาคาร สถานที่สำหรับการจัดการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะในส่วนของสนามเด็กเล่น พร้อมอุปกรณ์ควรจัดให้มีเพียงพอสำหรับเด็กและเป็นสัดส่วน คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ
4. ด้านวิชาการ ควรมีการจัดสัมมนาให้ความรู้เรื่องการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนสำหรับครูผู้สอน โดยประสานกับโรงเรียนประถมศึกษาในท้องถิ่นเพื่อให้ครูในโรงเรียนมาเป็นวิทยากร รวมถึงการจัดกิจกรรมให้กับเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาสำหรับเด็ก และควรมีการพัฒนางาน

วิชาการ โดยประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ในเรื่องของการพัฒนาบุคลากร การนิเทศ ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา การจัดเตรียมเอกสาร หนังสือ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนา และจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน

พิมพ์มาดา บุญศิริ (2550 : 52) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน โศภราช องค์การบริหารส่วนตำบลฉลอง พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อย และผลการประเมินองค์ประกอบทางการศึกษาโดยแบ่งตามปัจจัยพบว่า

1. ปัจจัยทางการศึกษา ประกอบด้วย ด้านผู้ดูแลเด็ก ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ามีคุณลักษณะและความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
2. กระบวนการจัดการศึกษา มีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย
3. ผลผลิต (ผู้เรียน) คุณลักษณะของผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย

วราพร เกิดผล (2550 : 108-111) ได้ศึกษาปัจจัยและกระบวนการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ที่มีคุณภาพระดับดีมากจังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. ปัจจัยการบริหาร ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำ ได้แก่ ความฉลาด ความสามารถ การตัดสินใจ และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ บทบาทของชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การประสานงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประเมินผล ทุกปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความสำเร็จในการเป็นศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ที่มีคุณภาพระดับดีมากในทุกปัจจัยอยู่ในระดับดีมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารและสังคม และกระบวนการบริหารกับลักษณะความสำเร็จในการเป็นศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ที่มีคุณภาพระดับดีมาก จังหวัดขอนแก่นพบว่า ภาวะผู้นำ บทบาทของชุมชน บทบาทของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวางแผน การประสานงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประเมินผล มีความสัมพันธ์กับลักษณะความสำเร็จในการเป็นศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ที่มีคุณภาพระดับดีมาก

คาร์เรนซ์ (Darren 1997 : 22-26) ได้ศึกษาความสำเร็จในการเรียนการสอนของโรงเรียนในเมือง ต้องให้ชุมชนร่วมมืออย่างต่อเนื่อง พบว่า โรงเรียน ครู และพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องการมุ่งสู่จุดหมาย “Keeping it Real การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องแท้จริง” โดยการลดช่องว่างระหว่างนักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และโรงเรียน โดยการดึงตัว พ่อ แม่ ผู้ปกครองคนอื่น ๆ ในชุมชนเข้ามา มีบทบาทหน้าที่ประจำของโรงเรียนทุกด้าน เช่น การกำหนดนโยบายและการบริหาร แนวทางการสอนของครู หลักการพัฒนาการของเด็ก และวิถีชีวิตในโรงเรียน เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กมี
คุณลักษณะตามวัยตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
2. ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
3. ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
4. ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านสถานศึกษา
2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร
3. ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก
4. ปัจจัยด้านชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 377 คน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำนวน 173 ศูนย์ (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตาก : 10 มิถุนายน 2551)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เกรจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแลเด็ก จำนวน 190 คน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มแบบง่าย ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เชียงทอง	12	6
นาโบสถ์	10	5
ประดาง	6	3
แม่สลิด	6	3
เกาะตะเภา	2	1
ตากออก	2	1
สมอ โคน	4	2
ห้องฟ้า	1	1
ตลุกกลางทุ่ง	3	2
โป่งแดง	9	4
แม่ท้อ	9	4
วังประจบ	9	4
วังหิน	7	3
หนองบัวใต้	8	4
ป่ามะม่วง	2	1
หนองบัวเหนือ	1	1
น้ำรีม	2	1
ขกกระบัตร	19	10
วังหมัน	2	1
วังจันทร์	5	2
ข่านรี	2	1
สามเงา	2	1
บ้านนา	2	1
ท่าสองยาง	6	3
แม่दान	4	2
แม่สอง	24	12
แม่หละ	7	3

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

องค์การบริหารส่วนตำบล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
แม่อุสุ	8	4
ช่องแคบ	8	4
พบพระ	8	4
วาเล่ย์	22	11
รวมไทยพัฒนา	12	6
คีรีราษฎร์	4	2
แม่จะเร	6	3
ขะเนจื้อ	9	4
พระธาตุ	3	2
แม่ต๋น	5	3
แม่ระมาด	6	3
สามหมื่น	10	5
ด่านแม่ละเมา	1	1
พระธาตุผาแดง	10	5
พะวอ	8	4
มหาวัน	13	7
แม่กาษา	22	11
แม่กุ	8	4
แม่ตาว	5	3
แม่ปะ	6	3
ท่าสายลวด	2	1
อุ้มผาง	11	6
โมโกร	20	10
แม่กลอง	4	2
รวม	377	190

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากที่ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหลักการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนศึกษาขอบเขต เนื้อหาของการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้น โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า จำนวน 1 ชุด มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก 4 ด้าน จำนวน 38 ข้อ ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1-12
2. ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 13-22
3. ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 23-31
4. ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว จำนวน 7

ข้อ ได้แก่ข้อที่ 32-38

แบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (ลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 183-186) ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก 4 ปัจจัย จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสถานศึกษา จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 39-46
2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 47-58
3. ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 59-70
4. ปัจจัยด้านชุมชน จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 71-78

แบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (ลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 183-186) ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ มากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ มาก
 ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ ปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ น้อย
 ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ น้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 วิเคราะห์ขอบเขตการศึกษา และกำหนดกรอบแนวความคิดที่เกี่ยวกับเนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 3.3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด สร้างเป็นแบบสอบถามฉบับร่าง
- 3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม ให้ครอบคลุมรายละเอียดของเนื้อหาทั้งหมด
- 3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข และผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยการหาค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.60-1.00
- 3.6 พิจารณาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาข้อคำถามให้ถูกต้องและเหมาะสมอีกครั้ง
- 3.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ดูแลเด็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
- 3.8 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลมาหาค่าความเที่ยง โดยวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98 โดยได้ค่าความเที่ยงดังนี้
  - 3.8.1 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก เท่ากับ .96 โดยแต่ละด้านได้ค่าความเที่ยงดังนี้
    - 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .91
    - 2) ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .86
    - 3) ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .84
    - 4) ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .92

3.8.2 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก เท่ากับ .96 โดยแต่ละด้านได้ค่าความเที่ยงดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านสถานศึกษา ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .93
- 2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .95
- 3) ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .92
- 4) ปัจจัยด้านชุมชน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .93

3.9 นำเสนอผลการทดลองต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และข้อเสนอแนะ จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยครั้งนี้

4.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์แล้วกำหนดส่งกลับคืนภายใน 15 วัน

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยจัดส่งแบบสอบถามให้กับผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ทั้งหมด 190 ชุด ได้รับคืนมา 190 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และจัดระเบียบของข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ประสบการณ์ในการดูแลเด็ก โดยใช้ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กับ การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรของเพียร์สัน

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบ Stepwise

เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้ดูแลเด็กที่มีต่อระดับผลการจัดการศึกษา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยกำหนดระดับช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1.00 – 1.50	หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ น้อยที่สุด
1.51 – 2.50	หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ น้อย
2.51 – 3.50	หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ ปานกลาง
3.51 – 4.50	หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ มาก
4.51 – 5.00	หมายถึง มีการปฏิบัติในด้านนั้น ๆ มากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยายโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ตอนที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประสบการณ์ในการดูแลเด็ก

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	14	7.37
1.2 หญิง	176	92.63
รวม	190	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ (ปี)		
2.1 ต่ำกว่า 26 ปี	33	17.37
2.2 26-30 ปี	103	54.20
2.3 31 - 35 ปี	36	18.95
2.4 36 - 40 ปี	12	6.32
2.5 41 - 45 ปี	5	2.63
2.6 46 - 50 ปี	1	.53
2.7 51 ปีขึ้นไป	-	-
รวม	190	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1 มัธยมศึกษาปีที่ 6	54	28.42
3.2 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	15	7.89
3.3 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	44	23.16
3.4 ปริญญาตรี	77	40.53
รวม	190	100.00
4. จำนวนนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		
4.1 1 - 40 คน	80	42.10
4.2 41 - 80 คน	55	28.95
4.3 81 คน ขึ้นไป	55	28.95
รวม	190	100.00
5. ประสบการณ์ในการดูแลเด็ก		
5.1 1-5 ปี	140	73.69
5.2 6-10 ปี	37	19.47
5.3 มากกว่า 10 ปี	13	6.84
รวม	190	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 92.63 มีอายุอยู่ในช่วง 26-30 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 54.20 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 40.53 ส่วนใหญ่ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจำนวนเด็กนักเรียนประมาณ 1 - 40 คน มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 42.10 และมีประสบการณ์ในการดูแลเด็ก 1-5 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 73.69

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลใน

จังหวัดตาก

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ดังแสดงในตารางที่ 4.2 – 4.6

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำแนกเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	3.56	.45	มาก
ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	3.67	.46	มาก
ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี	3.72	.45	มาก
ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	3.88	.51	มาก
รวมทุกด้าน	3.69	.40	มาก

จากตารางที่ 4.2 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์			
ผู้เรียนจัดเก็บของเล่น ของใช้เข้าที่อย่างเหมาะสม	3.55	.61	มาก
ผู้เรียนรู้จักเข้าแถวหรือรอคอยลำดับก่อนหลัง	3.67	.60	มาก
ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน	3.52	.63	มาก
ผู้เรียนไม่รังแกเพื่อน สัตว์ และไม่ทำลายต้นไม้	3.45	.67	ปานกลาง
ผู้เรียนรู้จักแบ่งปันของเล่นหรือสิ่งของแก่เพื่อน	3.66	.67	มาก
ผู้เรียนรู้จักให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามวัย	3.64	.67	มาก
ผู้เรียนไม่ทิ้งขว้างหรือทำลายสิ่งของเครื่องใช้	3.51	.71	มาก
ผู้เรียนรู้จักใช้สิ่งของ เครื่องใช้ น้ำ ไฟ อย่างประหยัดและปลอดภัย	3.39	.67	ปานกลาง
ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเงินและการออม	3.45	.77	ปานกลาง
ผู้เรียนมีมารยาทในการพูดหรือการฟัง	3.54	.60	มาก
ผู้เรียนมีมารยาทในการไหว้หรือการแสดงความเคารพผู้ใหญ่ อย่างเหมาะสม	3.70	.66	มาก
ผู้เรียนมีมารยาทในการรับประทานอาหาร	3.62	.65	มาก
รวม	3.56	.45	มาก

จากตารางที่ 4.3 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าผู้เรียนมีมารยาทในการไหว้หรือการแสดงความเคารพผู้ใหญ่อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนรู้จักใช้สิ่งของ เครื่องใช้ น้ำ ไฟ อย่างประหยัดและปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร			
ผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหวและเล่นเครื่องเล่นสนาม	4.01	.73	มาก
ผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างคล่องแคล่ว	3.87	.67	มาก
ประสานสัมพันธ์กันในการเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การเขียนภาพระบายสี การปั้น และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน			
ผู้เรียนสังเกตและจำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้	3.62	.74	มาก
ผู้เรียนบอกหรือแสดงความรู้สึกที่ได้รับจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้	3.60	.72	มาก
ผู้เรียนบอกเรื่องราว ความรู้สึก และความต้องการของตนเองได้	3.73	.73	มาก
ผู้เรียนกล้าพูดกล้า แสดงออกได้เหมาะสมตามวัย และสถานการณ์	3.66	.66	มาก
ผู้เรียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้	3.48	.71	ปานกลาง
ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องของตนเองและครอบครัว	3.63	.57	มาก
ผู้เรียนรู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องและสถานที่รอบตัว	3.56	.60	มาก
ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	3.52	.65	มาก
รวม	3.67	.46	มาก

จากตารางที่ 4.4 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเพื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหว และเล่นเครื่องเล่นสนามอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี			
ผู้เรียนมีพฤติกรรมและอนามัยที่ดี เช่น ล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม	3.71	.70	มาก
ผู้เรียนรับประทานอาหารที่มีประโยชน์	3.85	.69	มาก
ผู้เรียนรู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น	3.38	.65	ปานกลาง
ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย	3.69	.65	มาก
กระทรวงสาธารณสุข			
ผู้เรียนมีสุขภาพดี เช่น สุขภาพการได้ยิน สายตา และสุขภาพฟัน	3.76	.66	มาก
ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกายตามวัยหรือมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์	3.90	.62	มาก
ผู้เรียนรู้จักแสดงความชื่นชมความสามารถผู้อื่น			
ผู้เรียนมีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	3.59	.62	มาก
ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามวัย	3.99	.66	มาก
รวม	3.72	.45	มาก

จากตารางที่ 4.5 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามวัยอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนรู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว			
ผู้เรียนสนใจธรรมชาติ และสิ่งสวยงามต่าง ๆ	3.92	.66	มาก
ผู้เรียนสนใจ และมีความสุขในการทำงานศิลปะ	3.88	.68	มาก
ผู้เรียนสนใจ และมีความสุขกับเพลงและดนตรี	4.05	.68	มาก
ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ตามจังหวะเพลง	4.03	.65	มาก
ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรม เกมการละเล่น และการออกกำลังกาย	4.03	.68	มาก
ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อตกลงได้ตามวัย	3.66	.67	มาก
ผู้เรียนสร้างสรรค์กิจกรรมการละเล่นใหม่ ๆ ได้ตามวัย	3.63	.67	มาก
รวม	3.88	.51	มาก

จากตารางที่ 4.6 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายพบว่าผู้เรียนสนใจ และมีความสุขกับเพลงและดนตรีอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนสร้างสรรค์กิจกรรมการละเล่นใหม่ ๆ ได้ตามวัยอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก และปัจจัยด้านชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 4.7 – 4.11

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์กรบริหาร ส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ปัจจัยด้านสถานศึกษา	3.22	.61	ปานกลาง
ปัจจัยด้านผู้บริหาร	3.72	.57	มาก
ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก	3.92	.50	มาก
ปัจจัยด้านชุมชน	3.50	.61	มาก
ปัจจัยรวมทุกด้าน	3.64	.45	มาก

จากตารางที่ 4.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และปัจจัยด้านสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ปัจจัยด้านสถานศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ปัจจัยด้านสถานศึกษา			
ศูนย์ ฯ มีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอในการจัดการเรียนรู้	3.10	.78	ปานกลาง
ศูนย์ ฯ จัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.61	.79	มาก
ศูนย์ ฯ มีสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้	3.22	.78	ปานกลาง
ศูนย์ ฯ มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้	3.05	.81	ปานกลาง
ศูนย์ ฯ มีเครื่องเล่นสนามที่มีปลอดภัยและแข็งแรง	2.81	1.07	ปานกลาง
อาคารศูนย์ ฯ มีลักษณะเป็นสัดส่วนและได้มาตรฐาน	3.03	.99	ปานกลาง
อาคารศูนย์ ฯ มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ	3.43	.82	ปานกลาง
ห้องเรียนมีมุมจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก	3.53	.80	มาก
รวม	3.22	.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านสถานศึกษาในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าศูนย์ ฯ จัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และศูนย์ ฯ มีเครื่องเล่นสนามที่มีปลอดภัยและแข็งแรงอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ปัจจัยด้านผู้บริหาร			
ผู้บริหารศูนย์ ฯ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนพัฒนาศูนย์ ฯ	3.48	.83	ปานกลาง
ผู้บริหารศูนย์ ฯ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน	3.75	.80	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงาน	3.69	.73	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ สามารถจูงใจให้ทุกคนร่วมทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายของศูนย์ ฯ	3.61	.72	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของศูนย์ ฯ	3.71	.73	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ มอบหมายงานให้ผู้ดูแลเด็กได้เหมาะสมตามบทบาทและหน้าที่	3.81	.63	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ ให้ความเสมอภาคกับผู้ดูแลเด็ก	3.78	.71	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ มีความโปร่งใสในการบริหารงานของศูนย์ ฯ	3.77	.75	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับทุกคน	3.79	.70	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ มีความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม กล้าตัดสินใจ	3.76	.76	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการดำเนินงานของศูนย์ ฯ	3.79	.71	มาก
ผู้บริหารศูนย์ ฯ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการศูนย์ ฯ มีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์ ฯ	3.74	.71	มาก
รวม	3.72	.57	มาก

จากตารางที่ 4.9 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านผู้บริหารในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารศูนย์ ฯ มอบหมายงานให้ผู้ดูแลเด็กได้เหมาะสมตามบทบาทและหน้าที่อยู่

ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารศูนย์ ฯ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนพัฒนา ศูนย์ ฯ อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ปัจจัยด้านผู้บริหาร

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก			
ผู้ดูแลเด็กสามารถจัดทำแผนจัดประสบการณ์ที่มีกิจกรรมหลากหลาย	3.76	.65	มาก
ผู้ดูแลเด็กสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย	3.80	.64	มาก
ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพกายและจิตที่ดี	3.91	.64	มาก
ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน	3.97	.65	มาก
ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กรู้จักมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.95	.67	มาก
ผู้ดูแลเด็กมีการประเมินพัฒนาการเด็ก	3.92	.65	มาก
ผู้ดูแลเด็กประสานกับหน่วยงานอื่นและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.71	.66	มาก
ผู้ดูแลเด็กมาปฏิบัติงานตรงเวลาและสม่ำเสมอ	4.07	.68	มาก
ผู้ดูแลเด็กมีความรักและเมตตาต่อเด็ก	4.13	.65	มาก
ผู้ดูแลเด็กแต่งกายเหมาะสม	3.98	.69	มาก
ผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงาน	3.79	.67	มาก
ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก เพื่อนร่วมงานและผู้ปกครอง	4.07	.64	มาก
รวม	3.92	.50	มาก

จากตารางที่ 4.10 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านผู้ดูแลเด็กในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น

รายข้อพบว่าผู้ดูแลเด็กมีความรักและเมตตาต่อเด็กอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้ดูแลเด็กประสานกับหน่วยงานอื่นและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ปัจจัยด้านชุมชน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ปัจจัยด้านชุมชน			
ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศูนย์ ฯ	3.62	.72	มาก
ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ	3.57	.71	มาก
ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของนักเรียนเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ	3.76	.77	มาก
ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศูนย์ ฯ	3.41	.83	ปานกลาง
ชุมชนร่วมกับผู้ดูแลเด็กป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กอยู่เสมอ	3.58	.75	มาก
ชุมชนร่วมรับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อมของบ้านและศูนย์ ฯ เพื่อใช้พัฒนาเด็กได้อย่างครบวงจร	3.39	.77	ปานกลาง
ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ตรงแก่เด็ก	3.32	.83	ปานกลาง
ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ	3.34	.85	ปานกลาง
รวม	3.50	.61	มาก

จากตารางที่ 4.11 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านชุมชนในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของนักเรียนเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และชุมชนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ตรงแก่เด็กอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กับการจัดการศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แต่ละตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ

Y แทน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

X_1 แทน ปัจจัยด้านสถานศึกษา

X_2 แทน ปัจจัยด้านผู้บริหาร

X_3 แทน ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก

X_4 แทน ปัจจัยด้านชุมชน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y
X_1	1.000	.472**	.305**	.396**	.499**
X_2		1.000	.583**	.570**	.502**
X_3			1.000	.530**	.643**
X_4				1.000	.566**
Y					1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.12 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ปัจจัยทุกตัวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 คือ ปัจจัยด้านสถานศึกษา(X_1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร(X_2) ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก(X_3) และปัจจัยด้านชุมชน(X_4) มีค่าประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .499, .502, .643, และ .566 ตามลำดับ โดยปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .643 ส่วนปัจจัยด้านสถานศึกษากับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด เท่ากับ .499

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันพบว่าปัจจัยด้านสถานศึกษา(X_1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านผู้บริหาร(X_2) ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก(X_3) และปัจจัยด้านชุมชน(X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .472, .305, และ .396 ตามลำดับ ปัจจัยด้านผู้บริหาร(X_2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก(X_3) และปัจจัยด้านชุมชน(X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .583 และ .570 ตามลำดับ ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก(X_3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านชุมชน(X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าประสิทธิสหสัมพันธ์เท่ากับ .530

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ (b) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และเพื่อค้นหาตัวแปรที่ดีที่สุดในการพยากรณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แต่ละตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ

Y แทน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

X_1 แทน ปัจจัยด้านสถานศึกษา

X_2 แทน ปัจจัยด้านผู้บริหาร

X_3 แทน ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก

X_4 แทน ปัจจัยด้านชุมชน

a แทน ค่าคงที่

b แทน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของ X

ดังแสดงในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ลำดับขั้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ของตัวพยากรณ์ที่ดี
ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SE_{est}) และค่าสถิติของการแจกแจง
แบบเอฟ (F) จากการใช้ตัวพยากรณ์ 6 ตัว

ตัวพยากรณ์ที่ดี	R	R^2	SE_{est}	F	p
X_3	.643	.413	.304	132.197	.000
X_3, X_1	.717	.514	.278	98.863	.000
X_3, X_1, X_4	.740	.547	.269	74.836	.000

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก (X_3) สามารถพยากรณ์การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากได้ร้อยละ 41.30 เมื่อพิจารณาตัวแปรปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก (X_3) และปัจจัยด้านสถานศึกษา (X_1) สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากได้ร้อยละ 51.40 และเมื่อพิจารณาตัวแปรปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก (X_3) ปัจจัยด้านสถานศึกษา (X_1) และปัจจัยด้านชุมชน (X_4) สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากได้ร้อยละ 54.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.14 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ (b, β) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่า
สัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ (SE_b) และค่าคงที่ (a) โดยวิธีการวิเคราะห์
แบบ Stepwise

ตัวพยากรณ์	a (1.244)	b	β	SE_b	t	p
(X_3)		.348	.440	.046	7.496	.000
(X_1)		.178	.276	.035	5.100	.000
(X_4)		.144	.224	.039	3.679	.000

จากตารางที่ 4.14 พบว่าตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ตัว ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก (X_3) ปัจจัยด้านสถานศึกษา (X_1) และปัจจัยด้านชุมชน (X_4) โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (b) ของตัวแปรปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านชุมชน เท่ากับ .348, .178 และ .144 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านชุมชน เท่ากับ .440, .276 และ .224 ตามลำดับ

สมการพยากรณ์การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ในรูปแบบคะแนนดิบมี สมการ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.244 + .348(X_3) + .178(X_1) + .144(X_4)$$

สมการพยากรณ์การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน มีสมการ ดังนี้

$$\hat{Z} = .440(Z_3) + .276(Z_1) + .224(Z_4)$$

ดังนั้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้ง 3 ปัจจัย ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากร้อยละ 57.40 และเมื่อเรียงลำดับของการส่งผลจากมากไปหาน้อยพบว่า ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กส่งผลต่อการจัดการศึกษามากที่สุด ($\beta = 0.440$) รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านสถานศึกษา ($\beta = 0.276$) และปัจจัยด้านชุมชน ($\beta = 0.224$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 377 คน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก จำนวน 173 ศูนย์ (สำนักท้องถิ่นจังหวัดตาก : 10 มิถุนายน 2551)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแลเด็ก จำนวน 190 คน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มแบบง่าย ตามลำดับ

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า จำนวน 1 ชุด มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก 4 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

- 2) ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
- 3) ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
- 4) ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก 4 ปัจจัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านสถานศึกษา
- 2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร
- 3) ปัจจัยด้านผู้ดูแล
- 4) ปัจจัยด้าน

เครื่องมือนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และได้ตรวจสอบหาค่าความเที่ยงโดยวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98 โดยค่าความเที่ยงของแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก เท่ากับ .96 โดยแต่ละด้านได้ค่าความเที่ยงดังนี้

- ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .91
- ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .86
- ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .94
- ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ได้

ค่าความเที่ยงเท่ากับ .92

และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก เท่ากับ .97 โดยแต่ละด้านได้ค่าความเที่ยงดังนี้

- ปัจจัยด้านสถานศึกษา ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .93
- ปัจจัยด้านผู้บริหาร ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .95
- ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .92
- ปัจจัยด้านชุมชน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .93

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดส่งแบบสอบถามไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ และขอความอนุเคราะห์ส่งคืนทาง

ไปรษณีย์โดยกำหนดวันส่งคืน ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น จำนวน 190 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 190 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และจัดระเบียบของข้อมูล แล้ววิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ประสบการณ์ในการดูแลเด็ก โดยใช้ค่า ความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยใช้ค่าโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กับ การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรของเพียร์สัน

3) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบ Stepwise

1.3 ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1.3.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 26-30 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดเล็ก ซึ่งมีเด็กจำนวน 1 - 40 คน และมีประสบการณ์ในการดูแลเด็ก 1-5 ปี มากที่สุด

1.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ของมาตรฐานการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1) การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดตาก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าผู้เรียนมีมารยาทในการไหว้หรือการแสดงความเคารพผู้ใหญ่อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนรู้จักใช้สิ่งของ เครื่องใช้ น้ำ ไฟ อย่างประหยัด และปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2) การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดตาก ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหว และเล่นเครื่องเล่น สนามอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3) การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดตาก ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามวัยอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนรู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4) การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดตาก ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนสนใจ และมีความสุขกับเพลงและดนตรี อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้เรียนสร้างสรรค์กิจกรรมการเล่นใหม่ ๆ ได้ตามวัยอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3.3 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และปัจจัยด้านสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1) ปัจจัยด้านสถานศึกษาในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าศูนย์ ฯ จัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และศูนย์ ฯ มีเครื่องเล่นสนามที่มีปลอดภัยและแข็งแรงอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2) ปัจจัยด้านผู้บริหารในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารศูนย์ ฯ มอบหมายงานให้ผู้ดูแลเด็กได้เหมาะสมตามบทบาทและหน้าที่อยู่

ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารศูนย์ ฯ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนพัฒนา ศูนย์ ฯ อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3) ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ดูแลเด็กมีความรักและเมตตาต่อเด็กอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้ดูแลเด็ก ประสานกับหน่วยงานอื่นและชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4) ปัจจัยด้านชุมชนในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของนักเรียนเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ อยู่ใน ระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และชุมชนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ตรงแก่เด็กอยู่ในระดับปาน กลางมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กับการ จัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรของเพียร์สัน พบว่าตัวแปรทุกตัวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โดยปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลใน จังหวัดตาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .643 ส่วนปัจจัยด้านสถานศึกษากับการจัด การศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก มีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ต่ำสุด เท่ากับ .499

1.3.5 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การ บริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบ Stepwise พบว่า ปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากที่ ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานศึกษา ผู้ดูแลเด็ก และชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01 สำหรับปัจจัยด้านผู้บริหารไม่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การ บริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก โดยที่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้ง 3 ปัจจัย ส่งผลต่อ การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากร้อยละ 57.40 และเมื่อเรียงลำดับของการส่งผลจากมากไปหาน้อยพบว่า ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กส่งผลต่อการจัด การศึกษามากที่สุด ($\beta = 0.440$) รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านชุมชน ($\beta = 0.276$) และปัจจัยด้าน สถานศึกษา ($\beta = 0.224$) มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ .269 และสามารถนำมาสร้างสมการ พยากรณ์การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ในรูปแบบ คะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.244 + .348(X_3) + .178(X_1) + .144(X_4)$$

สมการพยากรณ์การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$\hat{Z} = .440(Z_3) + .276(Z_1) + .224(Z_4)$$

2. อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบข้อสังเกตซึ่งนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า ผู้เรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้เรียนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วยด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา หาญพาที (2549 : 74-77) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า ผลการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ได้รับการส่งเสริมพัฒนาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัย เป็นผลให้มีคุณลักษณะที่ถึงประสงค์ตามวัยอยู่ในระดับสูง

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้เรียนมีคุณภาพต่ำ และยังไม่รู้จักใช้สิ่งของ เครื่องใช้ น้ำ ไฟ อย่างประหยัด และปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์มาดา บุญศิริ (2550 : 52) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน โศกทราย องค์การบริหารส่วนตำบลฉลอง พบว่า ผลผลิต (ผู้เรียน) คุณลักษณะของผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนในวัยนี้สนใจในเรื่องของการเล่นหรือทำกิจกรรมที่สนุกสนาน แต่ยังไม่เข้าใจที่จะรู้จักการใช้สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนการระวังในเรื่องความปลอดภัยของตนเอง ไม่รู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น หรือในเรื่องของการประหยัดสิ่งของที่ใช้

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากมีระดับการปฏิบัติในภาพรวมพบว่ามีอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนงลักษณ์ ทองบางหรง (2549 :

99-106) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาระนอง พบว่าสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติในปัจจัยต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยด้านครู เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านชุมชน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ดูแลเด็กซึ่งทำหน้าที่จัดประสบการณ์แก่เด็กนั้นก็เปรียบเสมือนครูซึ่งเป็นบุคคลที่แต่งกายเหมาะสมเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก เช่นเดียวกันผู้ดูแลเด็กก็เป็นผู้ที่แต่งกายเหมาะสมเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก

2.4 ปัจจัยด้านสถานศึกษา ได้แก่งบประมาณ อาคารสถานที่ที่มั่นคงแข็งแรงถูกสุขลักษณะ วัสดุอุปกรณ์ นวัตกรรมเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน เครื่องใช้และเครื่องเล่นสนาม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ ทะตา (2544 : 172-179) ได้ศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พื้นที่จังหวัดตาก พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดตากมีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และความพร้อมในการจัดการศึกษาปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบกับความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับก่อนปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลจำแนกตามปีที่จัดตั้ง รายได้ วุฒิการศึกษาของผู้บริหาร พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้และการจัดตั้งในปีที่ต่างกัน มีความพร้อมในการจัดการศึกษาทุกด้านต่างกันบ้างแต่ไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งขององค์การบริหารส่วนตำบลได้รับการถ่ายโอนมาจากหน่วยงานอื่น เช่น กรมพัฒนาชุมชน อาจมีการก่อสร้างมานานทำให้อาคารสถานที่และเครื่องเล่นสนามที่ใช้อยู่มีสภาพชำรุด ไม่มั่นคงแข็งแรง หรืออีกนัยหนึ่งสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งเองขึ้นใหม่ บางแห่งอาจใช้อาคารชั่วคราวระหว่างจัดหางบประมาณ ในการก่อสร้างอาคารถาวร ทำให้ไม่มีความพร้อมในเรื่องงบประมาณ อาคารสถานที่ สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ นวัตกรรมเทคโนโลยี เครื่องใช้และเครื่องเล่นสนาม

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่าตัวแปรทุกตัวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านสถานศึกษา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวราพร เกิดผล (2550 : 108-111) ได้ศึกษาปัจจัยและกระบวนการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ที่มีคุณภาพระดับดีมากจังหวัดขอนแก่น พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารและสังคม และกระบวนการบริหารกับลักษณะความสำเร็จในการเป็นศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ที่มีคุณภาพระดับดีมาก จังหวัดขอนแก่นพบว่า ภาวะผู้นำ บทบาทของชุมชน บทบาทของหน่วยงานอื่น ๆ ที่

เกี่ยวข้อง การวางแผน การประสานงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประเมินผล มีความสัมพันธ์กับลักษณะความสำเร็จในการเป็นศูนย์เด็กเล็กนอ้ายที่มีคุณภาพระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กนั้นจำเป็นที่ผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้นผู้สอนจึงมิใช่แลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย

2.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก และปัจจัยด้านชุมชน ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากร้อยละ 57.40 และเมื่อเรียงลำดับของการส่งผลจากมากไปหาน้อยพบว่า ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กส่งผลต่อการจัดการศึกษามากที่สุด รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านชุมชน โดยที่ปัจจัยด้านผู้บริหารไม่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมในการทำงานอยู่แล้วจึงไม่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ ทองบางหวง (2549 : 99-106) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาระนอง พบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาระนอง และปัจจัยด้านผู้บริหารไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา

3. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก มีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ผลการวิจัยการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้เรียนไม่รังแกเพื่อน สัตว์ และไม่ทำลายต้นไม้ ผู้เรียนมีทักษะการใช้สิ่งของ เครื่องใช้ น้ำ ไฟ อย่างประหยัด และ

ปลอดภัย และผู้เรียนเห็นคุณค่าของเงินและการออม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะผู้เรียนมีทักษะการใช้สิ่งของ เครื่องใช้ น้ำ ไฟ อย่างประหยัด และปลอดภัย ดังนั้น ผู้ดูแลเด็ก ควรจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม รักเพื่อน รักสัตว์ รักธรรมชาติ และการศึกษาสิ่งของเครื่องใช้ทั้งที่เป็นของส่วนตัว และของส่วนรวม แนะนำวิธีในการการระมัดระวังความปลอดภัยในการใช้เครื่องใช้ น้ำ ไฟ ภายใต้อการดูแลของผู้ดูแลเด็ก และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นประโยชน์ของการประหยัด เห็นคุณค่าของการออม เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีให้กับผู้เรียนซึ่งจะเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าต่อไป

3.1.2 ผลการวิจัยการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร พบว่า ผู้เรียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล ผู้ปกครอง ชุมชนและสิ่งของต่าง ๆ ได้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้ดูแลเด็ก ควรจัดแหล่งเรียนรู้และประสบการณ์ที่เน้นการเรียนรู้และการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล สิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล สิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้

3.1.3 ผลการวิจัยการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี พบว่า ผู้เรียนรู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองควรแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการระมัดระวังอันตรายทั้งที่จะเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเองและผู้ที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน โดยอาจชี้ให้ผู้เรียนเห็นถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนและผู้อื่นปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

3.1.4 ผลการวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านสถานศึกษา พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีงบประมาณเพื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เครื่องเล่นสนามที่ปลอดภัยและแข็งแรง และอาคารเป็นสัดส่วนและได้มาตรฐาน มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารและชุมชนควรจัดหางบประมาณเพื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เครื่องเล่นสนามที่ปลอดภัยและแข็งแรง ให้มีเพียงพอสำหรับผู้เรียน ส่งเสริมการจัดอาคารสถานที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นสัดส่วน สะอาด ถูกสุขลักษณะ เพื่อใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการให้กับผู้เรียน นอกจากนั้นควรดูแลเครื่องเล่นสนาม ให้อยู่ในสภาพแข็งแรงเหมาะสมกับการใช้งาน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เรียน

3.1.5 ผลการวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารศูนย์ ฯ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนพัฒนาศูนย์ ฯ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริม

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองและชุมชน ได้ร่วมกันในการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานต่อไป

3.1.6 ผลการวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก ด้านชุมชน พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ ร่วมจัดสิ่งแวดล้อมของบ้านและศูนย์ฯ เพื่อใช้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างครบวงจร มีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ตรงแก่เด็ก และร่วมประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ ร่วมส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ไปพร้อมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากของจริง และส่งเสริมให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่บ้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบวงจร มีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งในการกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนา และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่พึงประสงค์ต่อไป

3.1.7 ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษาส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ครุภัณฑ์ นวัตกรรมเทคโนโลยีที่จำเป็นในการจัดประสบการณ์ที่เพียงพอต่อผู้เรียน และมีการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรบำรุงรักษาอาคารสถานที่ เครื่องเล่นสนามให้มีความมั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาจึงจะมีคุณภาพตามมาตรฐาน

3.1.8 ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็กส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานแก่ผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ทักษะการจัดประสบการณ์ การใช้สื่อและเทคโนโลยี การผลิตสื่อ และนวัตกรรมต่าง ๆ การประเมินพัฒนาการ และแนวปฏิบัติอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

3.1.9 ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์

พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนได้ทราบความเคลื่อนไหวมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งทำให้ชุมชนหรือผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียน โดยสร้างเครือข่ายให้ชุมชนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะคุณลักษณะตามมาตรฐานด้านผู้เรียนของมาตรฐานการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ขั้นพื้นฐาน) เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สูงขึ้นต่อไป

3.2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตากเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดหน่วยงานอื่น เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเอกชน กรมการศาสนา เทศบาล เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2546) “ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์การปรับขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล” ประกาศ ณ วันที่ 12 กันยายน 2546
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551) “ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2551” (บันทึกข้อความ)
- _____. (ม.ป.ป.) คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ม.ป.ท.
- _____. (ม.ป.ป.) เครื่องมือการประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแบบกรอกผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา ม.ป.ท.
- _____. (ม.ป.ป.) มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ม.ป.ท.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2543) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 กรุงเทพมหานคร ครุสภา
กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2545)
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กรุงเทพมหานคร กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- กัลัญ วรพิทยุต (2548, 3 พฤศจิกายน) “ผู้นำในฝันของสังคมไทย” มติชนรายวัน หน้า 20
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค
- จรัส นวลน้อม (2540) การศึกษากับการพัฒนาประเทศ : แนวคิดและวิธีปฏิบัติ
กรุงเทพมหานคร โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์
- ชาติรี น้อยหอม (2550) “สภาพปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์” รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ดวงสมร กลิ่นเจริญ (2545) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน
อาชีวศึกษา” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
อาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2531) *พจนานุกรม : ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530* พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช
- ธงชัย สันติวงษ์ (2535) *หลักการจัดการ* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- รูปทอง ศรีทองท่วม (2540) “การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา” *วารสาร
การศึกษาปฐมวัย* 1, 2 (เมษายน) : 20 - 21
- นคร แก้วชื่น (2539) “ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
- นงลักษณ์ ทองบางหรง (2549) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่
การศึกษาระนอง” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- บุญเพ็ญ ภักดีจิต (2539) “ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของ
โรงเรียนแสงทวีวิทยา” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ประดินันท์ อุปรมย์ (2545) “จิตวิทยากับการศึกษา” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐาน
การศึกษา* หน้า 101-102 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์
- ประพันธ์ ทองสีคำ (2546) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็ก สังกัดกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พรทิพย์ สระบงกช (2544) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยม สังกัดกรม
สามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

- พระเมธีธรรมภรณ์ (2538) *จรรยาบรรณของข้าราชการ กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธธรรม*
 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 (2542, 20
 พฤษภาคม) *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 40 ก มาตรา 6*
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (2537, 2 ธันวาคม) *ราช*
กิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 111 ตอนที่ 53 ก
- เมธินี เขียวชัชวรากุล (2547) “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการจัดอนุบาล
 ศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตหนองแขม
 กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
 บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ (2550) *การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย ม.ป.ท.*
- ราชบัณฑิตยสถาน (2525) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 กรุงเทพมหานคร*
 ราชบัณฑิตยสถาน
- _____. (2538) *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 5*
 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- _____. (2542) *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 พิมพ์ครั้งที่ 6*
 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 5*
 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- วราพร เกิดผล (2550) “ปัจจัยและกระบวนการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการ
 เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนําอยู่ที่มีคุณภาพระดับดีมากจังหวัดขอนแก่น” รายงาน
 การศึกษาอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วัฒนา ชันทะชา (2543) “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนใน
 ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์หลักสูตร
 พัฒนารวมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วันทนา เมืองจันทร์ (2543) *วิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร*
 สยามมิตรการพิมพ์
- วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา ชีระกุล (2523) *การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา*
เบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 3 สมุทรปราการ โรงพิมพ์จันทร์

- วิจิตร ศรีสอ้าน (2534) “ลักษณะทั่วไปของการบริหาร” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1 หน้า 43 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- _____ (2543) การพัฒนาและการศึกษาเรียนรู้ : บทเรียนที่ 2 นนทบุรี สถาบันพระปกเกล้า
- _____ (2538) การศึกษาไทยในสถานการณ์โลก กรุงเทพมหานคร มิติใหม่ ม.ป.ท.
วิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (2547) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2547) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- วิน เชื้อโพธิ์หัก (2537) การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรม กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- วิไลลักษณ์ สุตะสม (2544) “การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิก
บริหารส่วนตำบล ข้าราชการครู และผู้ปกครอง ตำบลท่าทองกลาง อำเภอบางคล้า
จังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- ศิริพงษ์ ศรีชัยมัยรัตน์ (2549) “เคล็ดลับ 12 ประการในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี” ค้นคืน
12 มิถุนายน 2551 จาก
[http:// www.sombatlegal.com/index.php ?lay=show&ac=article&id=421797](http://www.sombatlegal.com/index.php?lay=show&ac=article&id=421797)
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2548) ผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อ
สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ (2550) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช... ฉบับลง
ประชามติ ม.ป.ท.
- สมจิตร อุดม (2547) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับ
ประถมศึกษาในภาคใต้” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุุณบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2542) มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช
- สฤณีพงษ์ ลิ้มปุษเสีฐร (2550) “การจัดการแบบมีส่วนร่วม” ใน เอกสารแนวท่ายกิจกรรม
แผนกิจกรรมการศึกษาชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน้า
6-7 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

- สัญญา หาญพาท (2549) “การจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) *มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อการ
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539ก) *คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อน
ประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____. (2542) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542* กรุงเทพมหานคร
พรินทวนกราฟฟิค
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546) “หลักการ แนวคิด และแนว
ปฏิบัติการบริหารทรัพยากรการศึกษา” ใน *เอกสารสาระการเรียนรู้ประกอบชุด
วิชาการพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา* ม.ป.ท.
- สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตาก (2551) “ข้อมูลจำนวนผู้ดูแลเด็ก และจำนวนนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตาก ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2551”
(เอกสารข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)
- _____. (2551) “ข้อมูลผลการประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตาก ณ วันที่ 13
พฤษภาคม 2551” (เอกสารข้อมูลผลการประเมินมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)
- สุชาติ สมสวนจิต (2547) “การศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุพจน์ เฉลยจิตร (2545) “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วน
ตำบลจังหวัดลพบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุมณฑา จุลชาติ (2546) “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับก่อน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ศุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์ (2546) “หน่วยที่ 11 องค์การบริหารส่วนตำบล” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น* หน่วยที่ 11 หน้า 183-229 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมธราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2549) “ภาวะผู้นำ” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 5 หน้า 33-34 นนบุรี
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- อนันต์ ทะตา (2544) “การศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาพื้นที่จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญา
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร
- อัญญา วงษ์เอก (2546) “บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการศึกษา” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาบริบททางการศึกษา หน่วยที่ 9 หน้า 211-273 นนทบุรี
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- อำนวยการ แสงสว่าง (2544) *การจัดการทรัพยากรมนุษย์* กรุงเทพมหานคร อักษราพัฒนา
- อรุณ จันทวานิช (2542) “แต่เพื่อนครูผู้ร่วมอุดมการณ์” ในสำนักงาน ก.ค. (บก) *สู่เส้นทาง
 วิชาชีพครู* (หน้า 3-4) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว
- อุเทน ทองสวัสดิ์ (2548) “การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและ
 ชุมชน” ค้นคืน 12 มิถุนายน 2551 จาก <http://www.hrusakon.com>
- Bender, Paul S. (1983). *Resource Management, An alternative View of the Management Process*.
 New York : John Wiley & Sons.
- Blumberg, Arthur & Greenfield, William. (1986). *The Effective Principal : Perspectives on
 School Leadership*. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Darren, Woodruff W. (1997). Keep Community “Real” for Urban School Success. The
 Education Digest.
- Drucker, Peter F. (1968). *The Age of Discontinuity*. New York : Harper and Row.
- Gordon, A.M. and Williams-Browne. (1995). *K Beginning and Beyond*. 4th ed. Edition
 New York : Delmar Publishers.
- Hickman, Craig R. & Silva, Michael A. (1984). *Creating Excellence : Managing Corporate
 Culture, Strategy and Change in the New Age*. New York : New American Library.

Reid, Ken, David, Hopkins and Holly, Perter. (1988). *Toward the Effective School*. Oxford :
Basic Blackwell.

Simon, Herbert A. (1977). *Administrative Behavior*. 3rd ed. New York : McMillan.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดตาก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก มี 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก
2. โปรดตอบตามความเป็นจริง เพราะข้อมูลที่เป็นจริงของท่านจะมีคุณค่ายิ่ง ทำให้ทราบข้อเท็จจริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานของท่านและหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป โดยข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบต่อปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด เนื่องจากจะเก็บเป็นความลับ และนำมาวิเคราะห์ผลในภาพรวมเท่านั้น
3. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถามของท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุดารัตน์ เกื้อทวีกุล
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์ แขนงบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หน้าข้อความที่ตรงกับคุณสมบัติของท่านทุกข้อ
ตามความเป็นจริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 26 ปี	☐ 26 - 30 ปี	☐ 31 - 35 ปี
☐ 36 - 40 ปี	☐ 41 - 45 ปี	☐ 46 - 50 ปี
☐ 51 ปีขึ้นไป		
3. ระดับการศึกษา

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 6
☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท
4. จำนวนนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

☐ 1 - 40 คน	☐ 41 - 80 คน	☐ 81 คน ขึ้นไป
------------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------------
5. ประสบการณ์ในการดูแลเด็ก

☐ 1-5 ปี	☐ 6-10 ปี	☐ มากกว่า 10 ปี
---------------------------------	----------------------------------	--

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก
คำชี้แจง

โปรดอ่านและพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับ
การปฏิบัติเพียงช่องเดียว ซึ่งมีรายละเอียดความหมายแต่ละช่องดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ลำดับ ที่	สภาพการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	✓				

ลำดับ ที่	สภาพการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ผู้เรียนจัดเก็บของเล่น ของใช้เข้าที่อย่าง เหมาะสม					
2	ผู้เรียนรู้จักเข้าแถวหรือรอคอยลำดับก่อนหลัง					
3	ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน					
4	ผู้เรียนไม่รังแกเพื่อน สัตว์ และไม่ทำลายต้นไม้					
5	ผู้เรียนรู้จักแบ่งปันของเล่นหรือสิ่งของแก่ เพื่อน					
6	ผู้เรียนรู้จักให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่าง เหมาะสมตามวัย					
7	ผู้เรียนไม่ทิ้งขว้างหรือทำลายสิ่งของเครื่องใช้					
8	ผู้เรียนรู้จักใช้สิ่งของ เครื่องใช้ น้ำ ไฟ อย่าง ประหยัด และปลอดภัย					
9	ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเงินและการออม					
10	ผู้เรียนมีมารยาทในการพูดหรือการฟัง					
11	ผู้เรียนมีมารยาทในการไหว้หรือการแสดง ความเคารพผู้ใหญ่อย่างเหมาะสม					
12	ผู้เรียนมีมารยาทในการรับประทานอาหาร					
13	ผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการ เคลื่อนไหว และเล่นเครื่องเล่นสนาม					
14	ผู้เรียนสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่าง คล่องแคล่ว ประสานสัมพันธ์กันในการเล่น เครื่องเล่นสัมผัส การเขียนภาพ ระบายสี การ ปั้น และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน					
15	ผู้เรียนสังเกตและจำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาท สัมผัสทั้ง 5 ได้					
16	ผู้เรียนบอกหรือแสดงความรู้สึกที่ได้รับจาก ประสาทสัมผัส ทั้ง 5 ได้					

ลำดับ ที่	สภาพการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
17	ผู้เรียนบอกเรื่องราว ความรู้สึก และความ ต้องการของตนเองได้					
18	ผู้เรียนกล้าพูดกล้า แสดงออกได้เหมาะสมตามวัย และสถานการณ์					
19	ผู้เรียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสิ่งของ ต่าง ๆ ได้					
20	ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องของตนเองและ ครอบครัว					
21	ผู้เรียนรู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องและสถานที่ รอบตัว					
22	ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว					
23	ผู้เรียนมีพฤติกรรมและอนามัยที่ดี เช่น ล้างมือ ก่อนและหลังรับประทานอาหาร ล้างมือหลัง การใช้ห้องน้ำห้องส้วม					
24	ผู้เรียนรับประทานอาหารที่มีประโยชน์					
25	ผู้เรียนรู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อ ตนเองและผู้อื่น					
26	ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข					
27	ผู้เรียนมีสุขภาพดี เช่น สุขภาพการได้ยิน สายตา และสุขภาพฟัน					
28	ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกายตามวัยหรือมี สมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์					
29	ผู้เรียนรู้จักแสดงความชื่นชมความสามารถ ผู้อื่น					

ลำดับ ที่	สภาพการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
30	ผู้เรียนมีความมั่นใจ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม					
31	ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามวัย					
32	ผู้เรียนสนใจธรรมชาติ และสิ่งสวยงามต่าง ๆ					
33	ผู้เรียนสนใจ และมีความสุขในการทำงานศิลปะ					
34	ผู้เรียนสนใจ และมีความสุขกับเพลงและดนตรี					
35	ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ตามจังหวะเพลง					
36	ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรม เกมการละเล่น และการออกกำลังกาย					
37	ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อตกลงได้ตามวัย					
38	ผู้เรียนสร้างสรรค์กิจกรรมการละเล่นใหม่ ๆ ได้ตามวัย					

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดตาก

คำชี้แจง

โปรดอ่านและพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติเพียงช่องเดียว ซึ่งมีรายละเอียดความหมายแต่ละช่องดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ลำดับ ที่	สภาพการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
39	ศูนย์ ฯ มีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอในการจัดการเรียนรู้					
40	ศูนย์ ฯ จัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
41	ศูนย์ ฯ มีสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้					
42	ศูนย์ ฯ มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้					
43	ศูนย์ ฯ มีเครื่องเล่นสนามที่มีปลอดภัยและแข็งแรง					
44	อาคารศูนย์ ฯ มีลักษณะเป็นสัดส่วนและได้มาตรฐาน					
45	อาคารศูนย์ ฯ มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ					
46	ห้องเรียนมีมุมจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก					
47	ผู้บริหารศูนย์ ฯ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนพัฒนาศูนย์ ฯ					
48	ผู้บริหารศูนย์ ฯ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน					
49	ผู้บริหารศูนย์ ฯ ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงาน					
50	ผู้บริหารศูนย์ ฯ สามารถจูงใจให้ทุกคนร่วมทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายของศูนย์ ฯ					
51	ผู้บริหารศูนย์ ฯ มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของศูนย์ ฯ					
52	ผู้บริหารศูนย์ ฯ มอบหมายงานให้ผู้ดูแลเด็กได้เหมาะสมตามบทบาทและหน้าที่					
53	ผู้บริหารศูนย์ ฯ ให้ความเสมอภาคกับผู้ดูแลเด็ก					

ลำดับ ที่	สภาพการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
54	ผู้บริหารศูนย์ฯ มีความโปร่งใสในการ บริหารงานของศูนย์ฯ					
55	ผู้บริหารศูนย์ฯ มีความสามารถในการ ติดต่อสื่อสารกับทุกคน					
56	ผู้บริหารศูนย์ฯ มีความเป็นผู้นำ มีความคิด ริเริ่ม กล้าตัดสินใจ					
57	ผู้บริหารศูนย์ฯ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ					
58	ผู้บริหารศูนย์ฯ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการ ศูนย์ฯ มีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์ฯ					
59	ผู้ดูแลเด็กสามารถจัดทำแผนจัดประสบการณ์ ที่มีกิจกรรมหลากหลาย					
60	ผู้ดูแลเด็กสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็ก มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย					
61	ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพกายและ จิตที่ดี					
62	ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน					
63	ผู้ดูแลเด็กส่งเสริมให้เด็กรู้จักมารยาทในการ อยู่ร่วมกับผู้อื่น					
64	ผู้ดูแลเด็กมีการประเมินพัฒนาการเด็ก					
65	ผู้ดูแลเด็กประสานกับหน่วยงานอื่นและชุมชน ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
66	ผู้ดูแลเด็กมาปฏิบัติงานตรงเวลาและ สม่ำเสมอ					
67	ผู้ดูแลเด็กมีความรักและเมตตาต่อเด็ก					
68	ผู้ดูแลเด็กแต่งกายเหมาะสม					

ลำดับ ที่	สภาพการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
69	ผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ในการปฏิบัติงาน					
70	ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก เพื่อนร่วมงาน และผู้ปกครอง					
71	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อหา แนวทางในการพัฒนาศูนย์ ฯ					
72	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ					
73	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของ นักเรียนเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ					
74	ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อพัฒนาศูนย์ ฯ					
75	ชุมชนร่วมกับผู้ดูแลเด็กป้องกันและแก้ไข พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กอยู่เสมอ					
76	ชุมชนร่วมรับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อม ของบ้านและศูนย์ ฯ เพื่อใช้พัฒนาเด็กได้ อย่างครบวงจร					
77	ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ ตรงแก่เด็ก					
78	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ ดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ ฯ					

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบข้อคำถามเป็นอย่างดี

ภาคผนวก ค

ค่าความเที่ยง

ค่าความเที่ยง

Reliability ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ด้านที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.919	12

ด้านที่ 2 ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.864	10

ด้านที่ 3 ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.843	9

ด้านที่ 4 ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.929	7

Reliability ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ด้านที่ 1 ปัจจัยด้านสถานศึกษา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.938	8

ด้านที่ 2 ปัจจัยด้านสถานศึกษา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.950	12

ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.923	12

ด้านที่ 4 ปัจจัยด้านชุมชน

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded (a)	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.935	8

Reliability รวมตอนที่ 2

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded	0	.0
	(a)		
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.968	38

Reliability รวมตอนที่ 3

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded	0	.0
	(a)		
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.974	40

Reliability รวมตอนที่ 2 และตอนที่ 3

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded	0	.0
	(a)		
Total		30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.984	78

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

Frequencies

Statistics

		SEX	AGE	EDU	PEOPLE	EXP
N	Valid	190	190	190	190	190
	Missing	0	0	0	0	0

Frequency Table

SEX

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	14	7.37	7.4	7.4
	2.00	176	92.63	92.6	100.0
Total		190	100.00	100.0	

AGE

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	33	17.37	17.4	17.4
	2.00	103	54.21	54.2	71.6
	3.00	36	18.95	18.9	90.5
	4.00	12	6.32	6.3	96.8
	5.00	5	2.63	2.6	99.5
	6.00	1	.53	.5	100.0
Total		190	100.00	100.0	

EDU

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	54	28.42	28.4	28.4
	2.00	15	7.89	7.9	36.3
	3.00	44	23.16	23.2	59.5
	4.00	77	40.53	40.5	100.0
	Total	190	100.00	100.0	

PEOPLE

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	80	42.11	42.1	42.1
	2.00	55	28.95	28.9	71.1
	3.00	55	28.95	28.9	100.0
	Total	190	100.00	100.0	

EXP

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	140.000	73.68	73.7	73.7
	2.00	37.000	19.47	19.5	93.2
	3.00	13.000	6.84	6.8	100.0
	Total	190.000	100.00	100.0	

Descriptives ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลใน

จังหวัดตาก

ด้านที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
R1	190	2.00	5.00	3.55	.61
R2	190	2.00	5.00	3.67	.60
R3	190	2.00	5.00	3.52	.63
R4	190	2.00	5.00	3.45	.67
R5	190	2.00	5.00	3.66	.67
R6	190	2.00	5.00	3.64	.67
R7	190	2.00	5.00	3.51	.71
R8	190	2.00	5.00	3.39	.67
R9	190	2.00	5.00	3.45	.77
R10	190	2.00	5.00	3.54	.60
R11	190	2.00	5.00	3.70	.66
R12	190	2.00	5.00	3.62	.65
RT1	190	2.00	4.75	3.56	.45
Valid N (listwise)	190				

ด้านที่ 2 ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
R13	190	1.00	5.00	4.01	.73
R14	190	2.00	5.00	3.87	.67
R15	190	2.00	5.00	3.62	.74
R16	190	2.00	5.00	3.60	.72
R17	190	2.00	5.00	3.73	.73
R18	190	2.00	5.00	3.66	.66
R19	190	1.00	5.00	3.48	.71
R20	190	3.00	5.00	3.63	.57
R21	190	2.00	5.00	3.56	.60
R22	190	2.00	5.00	3.52	.65
RT2	190	2.30	4.70	3.67	.46
Valid N (listwise)	190				

ด้านที่ 3 ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
R23	190	2.00	5.00	3.71	.70
R24	190	2.00	5.00	3.85	.69
R25	190	2.00	5.00	3.38	.65
R26	190	2.00	5.00	3.69	.65
R27	190	2.00	5.00	3.76	.66
R28	190	2.00	5.00	3.90	.62
R29	190	2.00	5.00	3.61	.68
R30	190	2.00	5.00	3.59	.62
R31	190	2.00	5.00	3.99	.66
RT3	190	2.67	5.00	3.72	.45
Valid N (listwise)	190				

ด้านที่ 4 ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
R32	190	2.00	5.00	3.92	.66
R33	190	2.00	5.00	3.88	.68
R34	190	2.00	5.00	4.05	.68
R35	190	2.00	5.00	4.03	.65
R36	190	3.00	5.00	4.03	.68
R37	190	2.00	5.00	3.66	.67
R38	190	2.00	5.00	3.63	.67
RT4	190	2.43	5.00	3.88	.51
RTOTAL	190	2.50	4.71	3.69	.40
Valid N (listwise)	190				

Descriptives ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตาก

ด้านที่ 1 ปัจจัยด้านสถานศึกษา

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
P1	190	1.00	5.00	3.10	.78
P2	190	1.00	5.00	3.61	.79
P3	190	1.00	5.00	3.22	.78
P4	190	1.00	5.00	3.05	.81
P5	190	1.00	5.00	2.81	1.07
P6	190	1.00	5.00	3.03	.99
P7	190	1.00	5.00	3.43	.82
P8	190	1.00	5.00	3.53	.80
PT1	190	1.13	4.75	3.22	.61
Valid N (listwise)	190				

ด้านที่ 2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
P9	190	1.00	5.00	3.48	.83
P10	190	1.00	5.00	3.75	.80
P11	190	1.00	5.00	3.69	.73
P12	190	2.00	5.00	3.61	.72
P13	190	1.00	5.00	3.71	.73
P14	190	1.00	5.00	3.81	.63
P15	190	1.00	5.00	3.78	.71
P16	190	2.00	5.00	3.77	.75
P17	190	1.00	5.00	3.79	.70
P18	190	1.00	5.00	3.76	.76
P19	190	2.00	5.00	3.79	.71
P20	190	2.00	5.00	3.74	.71
PT2	190	1.67	5.00	3.72	.57
Valid N (listwise)	190				

ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านผู้ดูแลเด็ก

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
P21	190	2.00	5.00	3.76	.65
P22	190	2.00	5.00	3.80	.64
P23	190	2.00	5.00	3.91	.64
P24	190	2.00	5.00	3.97	.65
P25	190	2.00	5.00	3.95	.67
P26	190	2.00	5.00	3.92	.65
P27	190	2.00	5.00	3.71	.66
P28	190	2.00	5.00	4.07	.68
P29	190	2.00	5.00	4.13	.65
P30	190	2.00	5.00	3.98	.69
P31	190	2.00	5.00	3.79	.67
P32	190	2.00	5.00	4.07	.64
PT3	190	2.25	5.00	3.92	.50
Valid N (listwise)	190				

ด้านที่ 4 ปัจจัยด้านชุมชน

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
P33	190	1.00	5.00	3.62	.72
P34	190	2.00	5.00	3.57	.71
P35	190	2.00	5.00	3.76	.77
P36	190	1.00	5.00	3.41	.83
P37	190	2.00	5.00	3.58	.75
P38	190	2.00	5.00	3.39	.77
P39	190	1.00	5.00	3.32	.83
P40	190	1.00	5.00	3.34	.85
PT4	190	2.00	5.00	3.50	.61
PTOTAL	190	2.43	4.85	3.64	.45
Valid N (listwise)	190				

Regression

Variables Entered/Removed (a)

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	PT3	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter $\leq$ .050, Probability-of-F-to-remove $\geq$ .100).
2	PT1	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter $\leq$ .050, Probability-of-F-to-remove $\geq$ .100).
3	PT4	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter $\leq$ .050, Probability-of-F-to-remove $\geq$ .100).

a Dependent Variable: RTOTAL

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.643(a)	.413	.410	.304
2	.717(b)	.514	.509	.278
3	.740(c)	.547	.540	.269

a Predictors: (Constant), PT3

b Predictors: (Constant), PT3, PT1

c Predictors: (Constant), PT3, PT1, PT4

ANOVA(d)

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	12.247	1	12.247	132.197	.000(a)
	Residual	17.417	188	.093		
	Total	29.664	189			
2	Regression	15.246	2	7.623	98.863	.000(b)
	Residual	14.419	187	.077		
	Total	29.664	189			
3	Regression	16.223	3	5.408	74.836	.000(c)
	Residual	13.441	186	.072		
	Total	29.664	189			

a Predictors: (Constant), PT3

b Predictors: (Constant), PT3, PT1

c Predictors: (Constant), PT3, PT1, PT4

d Dependent Variable: RTOTAL

Coefficients (a)

Model		Unstandardized		Standardized	t	Sig.
		Coefficients		Coefficients		
		B	Std. Error	Beta	B	Std. Error
1	(Constant)	1.692	.175		9.676	.000
	PT3	.509	.044	.643	11.498	.000
2	(Constant)	1.315	.171		7.713	.000
	PT3	.428	.042	.541	10.097	.000
	PT1	.215	.035	.334	6.236	.000
3	(Constant)	1.244	.166		7.485	.000
	PT3	.348	.046	.440	7.496	.000
	PT1	.178	.035	.276	5.100	.000
	PT4	.144	.039	.224	3.679	.000

a Dependent Variable: RTOTAL

Excluded Variables (d)

Model	Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics	
	Tolerance	Tolerance	Toleranc e	Tolerance	Tolerance	
1	PT1	.334(a)	6.236	.000	.415	.907
	PT2	.193(a)	2.858	.005	.205	.661
	PT4	.314(a)	5.059	.000	.347	.719
2	PT2	.052(b)	.764	.446	.056	.565
	PT4	.224(b)	3.679	.000	.260	.659
3	PT2	-.024(c)	-.341	.733	-.025	.513

a Predictors in the Model: (Constant), PT3

b Predictors in the Model: (Constant), PT3, PT1

c Predictors in the Model: (Constant), PT3, PT1, PT4

d Dependent Variable: RTOTAL

Correlations

Correlations

		PT1	PT2	PT3	PT4	RTOTAL
PT1	Pearson Correlation	1	.472(**)	.305(**)	.396(**)	.499(**)
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000
	N	190	190	190	190	190
PT2	Pearson Correlation	.472(**)	1	.583(**)	.570(**)	.502(**)
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000	.000
	N	190	190	190	190	190
PT3	Pearson Correlation	.305(**)	.583(**)	1	.530(**)	.643(**)
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000	.000
	N	190	190	190	190	190
PT4	Pearson Correlation	.396(**)	.570(**)	.530(**)	1	.566(**)
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000		.000
	N	190	190	190	190	190
RTOTAL	Pearson Correlation	.499(**)	.502(**)	.643(**)	.566(**)	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	
	N	190	190	190	190	190

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุภารัตน์ เกื้อทวีกุล
วันเดือนปีเกิด	31 พฤษภาคม 2520
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 4 ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	บธ.บ. (การบัญชี) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2544
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลรวมไทยพัฒนา ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษา